

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1986

ΑΡΙΘ. 7

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Κυριακή τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν ἑορτολόγιον. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, Ποιμαντικὲς ὑπομνήσεις. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλου, Τὸ ἔργο τῶν Κληρικῶν στὴν Ἐκκλησία. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἀνάμεσα σὲ δύο κόσμους (ἄροι ποιμαντικῆς Θεολογίας). — Ὁρέστη Λουρίδη, Παιδαγωγικὰ ἀρχαὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. — Βασ. Μουστάκη, Ἡ στενὴ πύλη. — Ἐπίκαιρα. — Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις ποῦ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰαίου 1 — Τηλ.

72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-

πογραφεύου: Ἰωάννης

Μιχαήλ, Ἀναστασία 3-

157 72 Ἀθήναι, Τηλ. 77.87.978.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΩΣ

Ἡ προσεχὴς Κυριακή, ἡ Γ' τῶν Νηστειῶν, εἶναι ἀφιερωμένη στὴν ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Ἡ ἑορτὴ αὕτη συσχετίσθηκε πρὸς κάποιον γεγονὸς τοῦ σ' αἰῶνος, διὰ τὰ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἀλαμείας μεικομίσθησαν ἐπὶ Ἰουστίνου Α' ἢ Β'.

Ὁ ρώσος ἀρχιεπίσκοπος Σέργιος, ἀναφερόμενος στὴν ἱστορία τῆς ἑορτῆς, λέγει ὅτι ἡ παλαιότερη γνωστὴ πληροφορία γιὰ τὸ ἑορτολογικὸ αὐτὸ περιεχόμενον τῆς Γ' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν ἀπαντᾶται σὸ ἔργο τοῦ Κωνσταντίνου Ζ' τοῦ Πορφυρογεννήτου «Ἐκθεσις βασιλείου τάξεως» (1' αἰῶν). «Ἔως τὸν 16' ἢ 17' αἰῶνα ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦταν ἰδιαίτερη τοπικὴ ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ μόνον ἀπ' τὴν ἐποχὴ αὕτη ἄρχισε ἡ διάδοσις τῆς ἑορτῆς σ' ὁλόκληρην τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ἡ διάδοσις τῆς ἑορτῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ὀφείλεται σὸ ὅτι αὕτη ἐνισχύει σημαντικὰ τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς κατὰ τὴν προπαρασκευὴν τοὺς πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Σταυρωσίμου καὶ Ἀρσασίμου Πάσχα.

Οἱ ὕμνοι τῆς ἡμέρας ἐξαίρουν τὸ κάλλος τοῦ «ὠραίου ὑπὲρ σάφειρον καὶ χρυσόν» Σταυροῦ καὶ ἐπαληθεύουν τοὺς λόγους Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κατὰ τοὺς ὁποίους «τὸ καταραμένο αὐτὸ ξύλον, τὸ ἀνεπιθύμητο, τὸ σύμβολο τῆς ἐσχάτης τιμωρίας (τῆς θανατικῆς καταδίκης) τώρα ἐγένεν ἐπιθυμητὸν καὶ ἀξιαγάπητο. Διότι ἕνα βασιλικὸν στέμμα δὲν σιολίζει τόσον, ὅσον ὁ Σταυρός, ποὺ εἶναι πολυτιμότερος ἀπὸ κάθε κόσμημα» («Τὸ ἐπάρατον τοῦτο, τὸ ἀπενκτόν, τὸ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας σύμβολον, νῦν γέγονε ποθεινόν καὶ ἐπέρασιον. Οὐδὲ γὰρ οὕτω στέφανος βασιλικὸς καλλωπίζει κεφαλὴν, ὡς Σταυρὸς παντὸς κόσμου τιμιώτερος ὢν») (Migne Ἐ.Π. 48,826).

Ὁ Σταυρὸς ἐξυμνεῖται ὡς ὁ «αἷς Ἐγέρσεως Χριστοῦ τὰς αὐγὰς φωτοβολῶν», ὁ προάγγελος τῆς «λαμπρᾶς καὶ κοσμοχαρμούνου τοῦ Πάσχα... φωσφόρου ἡμέρας», ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, ὁ σῦλος τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Σταυρὸς, κατὰ τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας, εἶναι τὸ θνoιασιτήριο, σὸ ὁποῖο ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν καὶ Μεσίτης εἶναι συγχρόνως ὁ θύτης καὶ τὸ θῦμα (Ἐβρ. δ', 14 - ε', 6). Κατὰ δὲ τὴν εὐαγγελικὴν περικοπήν, ὁποῖος βασιάζει τὸν Σταυρὸν αὐτὸν ὀδηγεῖται σὴν δόξα τοῦ οὐρανοῦ (Μάρκ. η', 34 - θ', 1).

Ἡ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως μᾶς ἐνισχύει, διὰ τὰ «συναπέλθωμεν Χριστῶ πρὸς τὸ Θεῖον Πάθος», «ὡς ὡσερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (πρὸβλ. Κολ. 6', 12).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

IV. ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

10. ΙΔΑΝΙΚΗ ΜΗΤΕΡΑ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΥΙΟΥ.

(Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασιάσαά σε).

Ἱστορικὸν παρέμεινε τὸ ἐπιφώνημα αὐτό, μιᾶς γυναικὸς «ἐκ τοῦ ὄχλου», ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ. Ἐκήρυττεν Ἐκεῖνος πρὸς τὸν λαόν· καὶ ἐσαγγήνευε τὰ πλήθη. Ἡ ἅγια μορφή Του ἐδίδεν ἐξαιρετον κύρος καὶ μεγαλεῖον εἰς τὸν λόγον Του. Καὶ τὰ θαυμαστά ἔργα Του, ποῦ συνώδευον συνήθως τοὺς λόγους τῆς χάριτος τοὺς ἐκπορευομένους ἐκ τοῦ στόματός Του, ἐντυπωσάζον καὶ ἐνεθουσίαζον τὰ πλήθη. Γοητευμένη καὶ συγκεκλιμένη, σὲ μία τέτοια περίπτωσι, ἡ αὐθόρμητη ἐκείνη γυναῖκα ἀναφωνεῖ· «μ α κ α ρ ί α ἡ κ ο ι λ ί α ἡ β α σ τ ά σ α σ ά σε καὶ μ α σ τ ο ἰ ο ῦ ς ἐ θ ἡ λ α σ α ς». Καλότυχη ἡ μητέρα ποῦ σὲ ἐγέννησε καὶ σὲ ἐθήλασε!

Ἐγκωμιάζεται καὶ μακαρίζεται ἡ μοναδικὴ Μητέρα ποῦ ἐγέννησεν Αὐτὸν τὸν ὑπέροχον Υἱόν. Δὲν ἐγνωρίζεν ἡ γυναῖκα ἐκείνη οὔτε ποία ἦτο ἡ μητέρα, οὔτε τὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ τῆς. Τὴν γνωρίζομεν ὅμως ἡμεῖς. Εἶναι ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, τῆς Ὁποίας ἐορτάζομεν τὴν Κοίμησιν. Καὶ συμμεριζόμεθα καὶ συνεχίζομεν τὸν μακαρισμὸν ἐκεῖνον πρὸς «τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν».

Ἰ δ α ν ι κ ἡ Μ η τ έ ρ α , ἰ δ α ν ι κ ο ῦ Υ ἱ ο ῦ !

1. Ὁ Υἱός· εἶναι ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, «ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» (Ματθ. ιε' 16). Ὁ ἅγιος τῶν ἁγίων. Ὁ ἀσύγκριτος διδάσκαλος τῆς ἀληθείας. «Διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος» καὶ θαυματουργῶν (Πράξ. ι' 38) μὲ θεϊκὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν καὶ μὲ ἀμετρον ἀγάπην καὶ φιλανθρωπίαν.

Συναγερισὸς γίνεται εἰς τὸ πέρασμά Του. Ὁ λόγος Του ἐντυπωσιάζει τόσο πολὺ τοὺς ἀκούοντας, ὥστε καὶ ἄσχετοι καὶ ἐχθρικῶς προδιατεθειμένοι ἄνθρωποι γὰρ ἀμολογοῦν ὅτι «οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» (Ἰω. ζ' 46). Καὶ τὰ πρωτάκουσα καὶ πρωτοφανῆ θαύματά Του ἀφίγουν κατάπληκτον τὸν κόσμον· καὶ πολλοὶ αὐτόπται καὶ γινώσται τῶν θεϊκῶν ἔργων Του αὐθόρμητως καὶ εὐκρινῶς τὸ διακηρῦσον, «ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν» (Μάρκ. β' 12).

Ἡ δημοτικότητα Του προβληματίζει καὶ ἀνησυχεῖ

τοὺς ἐχθρούς Του. Καὶ τοῦ ἐτοιμάζου στυγρὸν καὶ θάνατον. Ἄλλ' οἱ αἰῶνες μαρτυροῦν τὸ ἀκατάλυτον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς θεϊκῆς Του δόξης. «Καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος» (Λουκ. α' 33).

Αὐτὸν ἐξύμνησεν ἡ «γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου». Αὐτὸν καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν καὶ λατρεύομεν ὡς Κύριόν μας καὶ ὡς Θεόν μας. Καὶ μετὰ τοῦ προφήτου Ἡσαίου ἀνυμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν τὸν Θεὸν διὰ τὸν Υἱὸν τῆς Παρθένου· «ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν· υ ἱ ὁ ς κ α ἰ ἐ δ ὁ θ ἡ ἡ μ ἰ ν», «Σωτήρ... Χριστός, Κύριος» (Ἦσ. θ', 6, Λουκ. β' 11).

2. Δι' αὐτὸν τὸν θεάνθρωπον «Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου» μακαρίζεται ἡ Μητέρα Του. Ἡ «Κεχαριτωμένη». Ἡ «εὐλογημένη ἐν γυναιξίν». Εἶναι ἡ ἁγιωτέρα ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς. «Ἁγία, ἁγίων μείζων». Ὑπεραγία! Αὐτὴν ἐξέλεξεν ὁ Θεὸς ὡς μητέρα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Του. Τὴν ἠξίωσε γὰρ τὸν γεννήσῃ ὡς ἄνθρωπον. Καὶ ἔμεινε παρὰ τὸν Υἱὸν Τῆς ἀπὸ τοῦ λίκνου τῆς Βηθλεὲμ μέχρι τοῦ Σταυροῦ.

Ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος «ἦν ὑποτασσόμενος» εἰς αὐτήν, καίτοι δὲν ὑπῆρχεν ἡ συνήθης περίπτωσις καὶ σχέσις υἱοῦ πρὸς τὴν μητέρα του, διότι Ἐκεῖνος ἦτο θεάνθρωπος. Ἐν τούτοις ἐτίμα ὁ Ἰδιος, καὶ καλεῖ καὶ ἡμᾶς γὰρ τιμῶμεν εὐλαβῶς, τὴν Παναγίαν Μητέρα Του, ὡς Θεοτόκον.

Εἶναι ὑψίστη ἡ περιωπὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει ἀναβιβασθῆ ἡ Θεοτόκος. Ὑπεράνω ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων. Τιμιωτέρα τῶν Χερουβεὶμ καὶ ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεὶμ. Ἡ θέσις Τῆς εἶναι εὐθὺς μετὰ τὴν Ἁγίαν Τριάδα.

Ἐπὶ τῆς γῆς οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐγνωρίζον ὡς μητέρα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἔτσι τὴν ἀνέφερον, ἔταν ὠμίλου περὶ αὐτῆς. «Οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαρίαμ;» (Ματθ. ιγ' 55). «Ἡ μήτηρ σου... ζητεῖ σε ἰδεῖν» (αὐτ. ιδ' 47) κ.λ. τοιαῦτα φράσεις εἶναι διάσπαρτοι εἰς τὰ Εὐαγγέλια.

Καὶ ἦτο ἐπόμενον, ἡ αἴγλη τοῦ Κυρίου γὰρ ἀντανάκλας εἰς τὴν Μητέρα Του.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐκφράζει ὁ μακαρισμὸς· «μ α κ α ρ ί α ἡ κ ο ι λ ί α ἡ β α σ τ ά σ α σ ά σε». Τὴν ἐδόξασεν «ἐξαιρέτως» ὁ Θεός. Καὶ εἶναι ἄξιον

καὶ δίκαιον «αἱ γενεαὶ πᾶσαι (νὰ) μακαρίζωμεν τὴν μόνην Θεοτόκον».

3. Ἀπόηχος τοῦ μακαρισμοῦ ἐκείνου —καὶ συνέχεια αὐτοῦ— εἶναι καὶ αἱ ἰδικαὶ μας ἀδιάλειπτοι πρὸς Αὐτὴν ἐκδηλώσεις (ἐόρτιοι, ἱκετευτικά, ὑμολογικά).

Ἄλλὰ καὶ μήνυμα, πάντοτε ἐπικαιρον, αὐτὴ ἡ ἀναγνώρισις, ἐκ μέρους τῆς κοινωνίας, τοῦ ἔργου τῆς μητρὸς (καὶ τῆς οἰκογενείας), ἐν ὄψει τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου καὶ εὐδοκίμησης τῶν τέκνων.

Ὁ θαυότερος πόθος τῆς μητέρας (τῶν γονέων ἀμφοτέρων) δὲν εἶναι ἄλλος ἄλλως διακαῶς ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδουν τὰ παιδιὰ των νὰ προκόπτουν. Καὶ νὰ διακριθοῦν εὐφρόνως μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ πόθου αὐτοῦ δὲν ἐπιτυγχάνεται χωρὶς τὰς ἀναγκαίαις προϋποθέσεις.

Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου (ποῦ ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου): «μενοῦν γε μακαριοὶ οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν», ὑποδηλώνουν τὰς προϋποθέσεις αὐτάς. Ἀπαιτεῖται δηλ. ἐπιμελής χριστιανικὴ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν —«ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου»— διὰ νὰ θεμελιωθῇ ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων ἡ ἐξέλιξις των. Δὲν εἶναι δὲ δυνατόν νὰ ἀναμείνωνται εὐχάριστα ἀποτελέσματα, ὅταν ἔχη παραμεληθῇ αὐτὴ ἡ ὑπόδομή, ποῦ θὰ σπείρῃ τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ παιδιὰ. «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου».

Εἰς ἐποχὴν μάλιστα καὶ κοινωνίαν, ὡς ἡ σημερινή, τὸ πρόβλημα τῆς νεότητος εἶναι δξύ. Προκαλεῖ πόνον εἰς τὴν μητέρα καὶ τὴν οἰκογένειαν. Ἀγνοεῖ εὐλόγως πολλοὺς, μήπως τὸ ρεῦμα τῆς ἀποχαλινώσεως παρασύρῃ τὰ παιδιὰ μας — ὅποτε ἡ ζήμια καὶ ἡ φθορὰ θὰ εἶναι ἀνυπολόγιστος.

Ἄς γίνεται ὁμως θεμελιακὴ ἐργασία. Πρωταρχικὴν ὑπόδομὴν ἀποτελεῖ ἐν προκειμένῳ τὸ ἔργον τῆς μητέρας καὶ ἡ προσφορά τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ τεθῇ ἐπὶ ὑγιῶν καὶ ἀσφαλῶν βάσεων ἡ ἀγωγή τῶν παιδιῶν μας. Ἡ γνώσις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐμπρακτος ἐφαρμογὴ αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσουν πραγματικὰς ἐμπειρίας τῶν νέων. Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰς ἀποκτήσουν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν των.

Καὶ ἂν «ἔλθωσιν οἱ ποταμοὶ, καὶ πνεύσωσιν οἱ ἄνεμοι, καὶ καταβῇ ἡ βροχὴ», καὶ διάφοροι ἀρνητικαὶ ἐπιδράσεις «προσπέσωσι» καὶ ἐμπλέξουν τὴν νεότητα, ὑπάρχουν πολλαὶ ἐλπίδες νὰ κρατηθοῦν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ μὴ παρασυρθοῦν καὶ πέσουν εἰς τὰς παγίδας, ὅταν ὑπάρχῃ ἄσβεστος εἰς τὰς καρδίας των κάποια σπιθαμὴ ἐκ τῆς μητρικῆς καὶ πατρικῆς εὐσεβείας καὶ ἀνατροφῆς.

Μετὰ τὸν Θεὸν —καὶ τὰς προσεβείας τῆς Παναγίας μας— θὰ ὀφείλουν πολλὰ εἰς τὴν μητέρα καὶ τὴν οἰκογένειαν. Καὶ θὰ εἴπη, μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά του κάθε παιδί, τὴν ὥραν τῆς διασώσεως ἢ τῆς ἐπιστροφῆς του, «μακαρία» ἡ ψυχὴ τῶν εὐσεβῶν γονέων μου.

V. «ΑΠΟΔΟΣΙΣ,, ΕΟΡΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

1. ΤΙ ΑΝΤΑΠΟΔΩΣΩΜΕΝ ΤΩΙ ΚΥΡΙΩΙ...

1. Τὰ «μεθέορτα» καὶ ἡ «ἀπόδοσις» (ἐπισφράγισις) τῶν Δεσποτικῶν, πρωτίστως, καὶ τῶν Θεομητορικῶν, ἐν συνεχείᾳ, ἐορτῶν ἀποδλέπουν εἰς τὸ νὰ ἐμπεδώσουν καὶ καταστήσουν διώματά μας τὰ ὑπερφυῆ Γεγονότα τῆς φιλανθρωπικῆς «οἰκονομίας» τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους μεσολαβοῦν αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐορταὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία, ἐνφ' τὰς μνημίας τῶν ἁγίων ἐορτάζει μίαν μόνον ἡμέραν κατ' ἔτος, διὰ τὰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομητορικὰς ἐορτάς καθώρισε καὶ προσέορτια καὶ μεθέορτα, ὥστε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας νὰ ὑμολογοῦνται καὶ νὰ κυριαρχοῦν εἰς τὸν λειτουργικόν μας κύκλον, διὰ νὰ μᾶς προετοιμάζουν εἰς τὸν πρέποντα ἐορτασικόν καὶ, ἀκόμη, νὰ παρατείνουν τὴν ἐπίδρασιν ἐκάστης ἐορτῆς εἰς τὰς ψυχὰς μας.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλον τὸ ἔτος, μὲ τοὺς ἐνδιάμεσους αὐτοὺς σταθμοὺς τῶν μεγάλων ἐορτῶν, χρωματίζεται καὶ εὐωδιάζει ἀπὸ τὴν ἀτιμόσφαιραν τῆς «ποικίλης χάριτος Θεοῦ» (Α' Πέτρ. δ' 10), ἡ ζωὴ τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ, καὶ προχωρεῖ ἀγιαζομένη. Οἱ πιστοὶ καὶ συνειδητοὶ χριστιανοὶ βοηθούμεθα ἔτσι καὶ καλλιεργούμεθα πνευματικῶς. Καὶ «αὐξάνομεν ἐν χά-

ριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Πέτρ. γ' 18).

2. Ἡ Κοίμησις καὶ εἰς οὐρανοὺς μετὰστασις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς σπουδαίαν ἀφορμὴν νὰ σκεφθῶμεν, ὅτι ηὐδόκησεν ὁ πανάγαθος Θεός, νὰ ἀξιώσῃ τὸν κόσμον νὰ Τοῦ «ἀποδώσῃ» ὅ,τι ἀγιώτερον καὶ ἀξιώτερον θὰ μπορούσε νὰ Τοῦ προσφέρῃ, εἰς ἀντίδοσιν διὰ τὸν «ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταπάντα» (Ἰω. γ' 13) Σωτῆρα Χριστόν.

Ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ «οὕτως ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. γ' 16).

Ἐναντι αὐτῆς τῆς μεγίστης προσφορᾶς τοῦ Θεοῦ, ποῦ μᾶς ἔδωκε τὸν Υἱόν Του ὡς σωτήρᾳ μας, ἡμεῖς τί θὰ μπορούσαμε νὰ Τοῦ ἀντιπροσφέρωμεν; «Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἄνταπέδωκεν ἡμῖν;» (Πρβλ. Ψαλ. 115,3).

Διερωτᾶται, ὡς ἄλλος ψαλμωδός, ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας μας «τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ, ὅτι ὤφθης ἐπὶ γῆς ὡς ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς;». Καὶ ἀναλογίζεται ὅτι, κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου, ὅλη ἡ κτίσις συμμετέσχε, διὰ νὰ Τοῦ προσφέρῃ τὰ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 108)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΤΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 85 του προηγούμενου τεύχους)

Αυτό προκάλεσε άσφαλώς σύγχυσι, που οι άπη-
χήσεις της διακρίνονται στα νεώτερα «Τυπικά». Τά
μετά τό «Φώς Ιλαρόν» προκείμενα του έσπερινου και
των τριών έορτών θεωρήθηκαν ως ένα είδος αναδι-
πλώσεως των ψαλμών που ήδη έστιχολογούντο μετα-
ξύ των άναγνωσμάτων με τά τροπάρια της προφη-
τείας ή ως προκείμενα του άποστόλου ή άντι του άλ-
ηλουαρίου. "Ετσι προκείμενα του έσπερινου θεω-
ρήθηκαν οι ήδη υπάρχοντες ψαλμοί μεταξύ των άνα-
γνωσμάτων. Τά «Τυπικά» της Διονυσίου και του Βιο-
λάκη χαρακτηρίζουν ως προκείμενο του Μεγάλου Σαβ-
βάτου τό «'Ανάστα, ό Θεός...» και τό επικαλούνται
για να δικαιολογήσουν την παράλειψι του προκειμέ-
νου του έσπερινου κατά τό Μέγα Σάββατο, που φαί-
νεται να είναι και ή χρονικά παλαιότερη. Κατά τόν
τρόπο αυτό είναι πολύ πιθανόν ότι προήλθαν οι δια-
τάξεις των «Τυπικών», που μετά τό «Φώς Ιλαρόν»
δρίζουν και στις τρεις έορτές «εϋθύς τά άναγνώσμα-
τα».

Ίδιαίτερα άξιοσημείωτες είναι οι διατάξεις του
Σλαβωνικού Τυπικού. Αυτές παρουσιάζουν άφ' ενός
μην μίαν Ιδιορρυθμία, που δέν την συναντήσαμε στα
άρχαία και στα νεώτερα «Τυπικά», άφ' έτέρου δέ μιá
χαρακτηριστική άρχαιοπρέπεια και ακρίβεια, ίδιως
στούς έσπερινούς των Χριστουγέννων και των Θεοφω-
νείων. "Ετσι στον έσπερινό των δύο αυτών έορτών
ψάλλεται τό προκείμενο της ήμέρας, με την έξης
μόνο διαφορά: "Αν ό έσπερινός τελείται τό έσπέρας
της Παρασκευής (άν δηλαδή τά Χριστούγεννα ή τά
Φώτα είναι Σάββατο) άντι του προκειμένου της ήμέ-
ρας («'Ο Θεός άντιλήπτωρ μου εί...») ψάλλεται τό
μέγα προκείμενο «Τίς Θεός μέγας...» (Ψαλμ. 76, 14-
15) και «'Ο Θεός ήμών έν τῷ οὐρανῷ...» (Ψαλμ. 113,
11) άντιστοίχως, και τουτο γιατί κατά τόν έσπερινό
του Σαββάτου ψάλλεται πάντοτε τό «'Ο Κύριος έθα-
σίλευσεν...». Επομένως τό μέγα προκείμενο του έσπε-
ρινου της ήμέρας της έορτής, που στην περίπτωση αυ-
τή συμπίπτει με Κυριακή, μεταφέρεται την παραμονή.
Κατά τό Μέγα Σάββατο, προκείμενο δέν λέγεται, άλ-
λά μετά τό «Φώς Ιλαρόν» άμέσως «'Σοφία' και εϋθύς
τά άναγνώσματα».

Έρχόμαστε τώρα στο θέμα που θέτει ή δευτέρα
έρώτησις. Έφ' όσον ή άναδρομή στην άρχαία πράξι
έδειξε ότι υπήρχε προκείμενο και στις τρεις αυτές
περιπτώσεις, άρα ό διάκονος, κατά τό έθος, θα έλεγε
τό «'Εσπέρας», όπως στους έσπερινούς της Μεγάλης
Τεσσαρακοστής και όπως γίνεται και κατά τόν άντι-
στοιχο έσπερινό της Μεγάλης Πέμπτης, ή «'Εσπέρας
προκείμενον», όπως γίνεται στους άλλους έσπερινούς.
Τώρα, επειδή έπεκράτησε να μη λέγεται προκείμενο,
είναι χωρίς λόγο ή παρέμβασις αυτή του διακόνου,
γι' αυτό έξ άλλου δέν μαρτυρείται και από τά έντυ-
πα. "Αν αυτό τυχόν γίνεται, όφείλεται μάλλον σε πα-
ραδρομή ή έλλι από την πράξι των άλλων έσπερινών
της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Και τουτο γιατί είναι
άπίθανο ή νεώτερα πράξις να διασώζη την άνάμνησι

του προκειμένου, που παλαιότερα υπήρχε εκεί. "Όταν
ή πράξις έκλινε υπέρ της παραλείψεως του προκειμέ-
νου, για τούς λόγους που είδαμε, μερικά «Τυπικά»
δρθώς δρίζουν «εϋθύς 'Σοφία' θεῶ ὁ διάκονος» ('Α-
γίου Παύλου) ή «και εϋθύς 'Σοφία'» ('Αγίου Σάββα,
Σλαβωνικό, Ξηροποτάμου), ακριβώς γιατί ή διακoni-
κή αυτή προτροπή εισάγει την άνάγνωσι των προφη-
τειών. Αυτό άρμόζει να λέγεται και σήμερα, έφ' όσον
παραλείπεται τό προκείμενο. "Αν ποτέ άποκαταστα-
θή, και αυτό νομίζω διδάσκει ότι είναι σωστό ή άρ-
χαία πράξις, τότε θα έχη τό λόγο του τό διακονικό
«'Εσπέρας».

442. 'Υπάρχει έθιμο να μη γίνε-
ται κηδεία κατά τη Μεγάλη Πα-
ρασκευή, επειδή κατ' αυτήν ξγι-
νε ή ταφή του Χριστού. Έχει θά-
σι τό έθιμο αυτό; Έπιτρέπεται
ή δέν έπιτρέπεται να τελεσθ ή
νεκρώσιμος άκολουθία και, άν
ναί, που θα τελεσθ ή; ('Ερωτήσεις Αί-
δεσιμ. Γ. Πουλακίδα και Δημ. Τ.).

Η νεκρώσιμος άκολουθία γίνεται πάντοτε, έφ' ό-
σον ή άνάγκη τό επιβάλλει, άκόμη δηλαδή και τη
Μεγάλη Παρασκευή. "Αν υπήρχε σχετική άπαγορευ-
τική διάταξις, θα υπήρχε για τίς χαρμόσυνες ήμέρες,
τουλάχιστον για τό Πάσχα, αλλά δέν είναι δυνατόν
να υπάρχη. "Ο θάνατος έρχεται σε ήμέρα και ώρα
άπροσδιόριστη και ή παράταξις της παραμονής άτά-
φου του νεκρού, ίδιως σε περίοδο θέρους και σε θερμά
κλίματα, είναι άδύνατη. Στις μεγάλες πόλεις υπάρ-
χουν σήμερα οι τεχνικές δυνατότητες, που έπιτρέπουν
την άναβολή της ταφής σε εύθετο χρόνο. "Ετσι θα
μπορούσε να μη γίνη ή ταφή κατά τη Μεγάλη Παρα-
σκευή, όχι τόσο γιατί τό έθιμο τό έμποδίζει, αλλά για
τεχνικούς λόγους, την έκτενή δηλαδή άκολουθία της
ήμέρας, τόν επιτάφιο κ.λπ. Σνήθως, από όσο γνωρίζω,
για τούς λόγους αυτούς, άν τύχη νεκρώσιμος ά-
κολουθία κατά τη Μεγάλη Παρασκευή, τελείται τό
άπόγευμα ή στο ναό του κοιμητηρίου, ή σ' ένα παρ-
εκκλήσιο, ή σε ένα από τά πλάγια κλίτη του ναού
ή και στο νάρθηκα, άν είναι ευρύχωρος και κατάλλη-
λος.

Υπάρχουν άπαγορευτικές διατάξεις, που άφορούν
όχι στην τέλεσι της νεκρώσιμου άκολουθίας, που όπως
είπαμε δέν μπορεί να άναβληθ ή, αλλά στα μνημόσυ-
να. Για τό θέμα όμως αυτό έχουμε ειδικά έρωτήμα-
τα και θα τό εξετάσουμε σε άλλη άπάντησι.

Παρακαλούνται όσοι άποστέλλουν ταχυδρο-
μικές έπιταγές προς τά περιοδικά «Θεολογία»,
«Έκκλησία» και «Έφημέριος», να σημειώνουν
και την αιτία της άποστολής.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ*

Τοῦ Ἀρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΕΚΙΑΡΗ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Ἀρχ)πῆς Ἀθηνῶν

3. Τὸ κήρυγμα.

Τὸ κήρυγμα εἶναι ἀπὸ τὶς πρωταρχικὲς λειτουργίες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ὁ Πρόδρομος «ἐκήρυσσε βάπτισμα μετανοίας» (Μάρκ. 1,4), ὁ Κύριος μετὰ τὸν ἀποκεφαλισμὸ ἐκεῖνου «ἤρξατο κηρύσσειν καὶ λέγειν» (Ματθ. 4,17), οἱ Ἀπόστολοι ἀπεστάλησαν «μαθητεῦσαι πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28,19), ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἦταν «προσοκαρτεροῦσα τῇ διδαχῇ» (Πράξ. 2,42).

Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διατυπώνει μιὰν ἀξιοπρόσεκτη παρατήρηση. Λέει στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή: «Ὁ καθένας πὺν θὰ ἐπικαλεσθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου θὰ σωθῆ. Πῶς, ὅμως, θὰ ἐπικαλεσθοῦν αὐτὸν στὸν ὁποῖο δὲν πίστεψαν; Πῶς θὰ πιστέψουν αὐτὸν γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ἄκουσαν; Πῶς νὰ ἀκούσουν, δίχως νὰ τοὺς κηρύξει κάποιος; Καὶ πῶς θὰ γίνεῖ ἐπιτυχημένο κήρυγμα, ἂν δὲν ἀποστείλει ὁ Κύριος τοὺς διακόνους τοῦ κηρύγματος;» (Ρωμ. 10, 13-15).

Εἴμαστε, ἐξ ὀνόματος τοῦ ἐπισκόπου, ἐντολοδόχοι αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς. Ἄν στὰ ἐφημεριακά μας καθήκοντα ὑπάρχουν κάποιοι προτεραιότες, σίγουρα μεταξὺ τῶν πρώτων εἶναι τὸ κήρυγμα. Οἱ περισσότεροι ἔχουμε τὰ τυπικὰ προσόντα* μόνο πὺν δὲν ἔχουμε πάρει στὰ σοβαρὰ τὸν κίνδυνο τοῦ ἐφησυχασμοῦ. Ἔτσι, ἄλλοι ἀμελοῦμε τελείως τὸ κήρυγμα, ἐνῶ ἄλλοι ἐπαναπαυόμαστε σὲ εὐσεβεῖς ρητορεῖες, γιὰ νὰ ἀποδείξουμε ἀπὸ κοινῶν ὅτι δὲν εἴμαστε οἱ «λόγον ζωῆς ἐπέχοντες» (βλ. Φιλ. 2,16).

Πατέρες, ἀφήσαμε ἀποίμαντο τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τὸν κατηλεύονται οἱ ποικιλόχρωμοι διαφωτιστές. Μὴ νομίσουμε, ὅμως, ὅτι γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτὴν τὴν συγκεκριμένη ἀποστολή μας, ἀρκεῖ ἡ καλὴ διάθεση. Γιατὶ πολλὲς φορὲς χρησιμοποιοῦμε τὸν ἄμβωνα ὄχι γιὰ νὰ εὐαγγελισθοῦμε τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ προβάλουμε τὶς προσωπικὲς μας ἐκτιμήσεις, ἀστήρικτες ἐκκλησιολογικά. Χρειάζεται, λοιπόν, ἀληθινὸ ἐνδιαφέρον, ἐναγώνια —θὰ ἔλεγα— φροντίδα καὶ ἐπιπλέον συνεχῆ κατάρτιση, ὅσον ἀφορᾷ καὶ τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν δεοντολογία τοῦ κηρύγματος. Κυκλοφοροῦν ἐπίτομες Ὀμιλητικὲς* καλὲ εἶναι πὺν καὶ πὺν μιὰ ἐπιμόρφωση, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς ἐκπαιδευτικούς, τοὺς νομικούς, τοὺς γιατροὺς... Προσωπικὰ θὰ ἐπιμείνω σὲ δυὸ - τρεῖς ἐπισημάνσεις:

α) Ὅταν κηρύττουμε, νὰ ἔχουμε τὴν συνείδηση ὅτι εὐαγγελιζόμαστε πρὸς σ υ ν α μ α ρ τ ω λ ο ὺ ς τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τὴν φιλανθρωπία Του, τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρία.

β) Ἡ Ἐκκλησία εἶναι πνευματικὸ ἰατρεῖο. Ὅλοι

ἔχουμε ἀνάγκη ἰάσεως, νὰ γίνουμε σῶοι, νὰ σωθοῦμε. Ἐπομένως, τὸ κήρυγμά μας ὀφείλει νὰ χειρουργῆ τὴν αὐτάρκεια τῶν ἐκκλησιαζομένων. Μὴν ὑποθάλλουμε τὸν φαρισαϊσμὸ τους, στηλιτεύοντας τοὺς ἕξω. Εἶναι ἀλέθριο νὰ μένει ὁ πιστὸς μὲ τὴν νοσηρὴ ἐντύπωση: «Εἶδες τί καλὰ πὺν τὰ εἶπε ὁ παπᾶς; Πάει, χάλασε ὁ κόσμος. Καλὰ πὺν εἴμαστε ἐμεῖς, καὶ βαστιέται λίγο ἡ κοινονία. Ἄμαρτωλοὶ εἴμαστε βέβαια, ἀλλὰ ὄχι ὅπως οἱ ἄλλοι ἄμαρτωλοὶ. Ἐμεῖς ἐκκλησιαζόμαστε κι ἔχουμε μετοχὲς γιὰ τὸν Παράδεισο». Κι ὅμως, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, εἴμαστε ὅλοι συνυπεύθυνοι καὶ ἴσως περισσότερο ὑπόλογοι ἀπ' ὅτι οἱ «ἐκτὸς» τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνα ἄγραφο λόγιό τοῦ Κυρίου πὺν ἀποδίδεται στὸν ἀπόστολο Ματθαῖο λέει χαρακτηριστικά: «Ἐὰν ἁμαρτήσει ὁ γείτονας κάποιου ἐκλεκτοῦ, εἶναι σὰν νὰ ἁμάρτησε ὁ ἴδιος ὁ ἐκλεκτός· γιατί, ἂν ζοῦσε ὅπως ὑπαγορεύει ἡ διδασκαλία, ἀπὸ τὴ δική του ζωὴ θὰ ντρέποταν καὶ ὁ γείτονάς του, ὥστε νὰ μὴ ἁμαρτάνει» (βλ. Γ. Μαντζαρίδη, Χρ. Ἡθική, 1983, σ. 234).

γ) Ἰδιαίτερη προσοχὴ στὴν κριτικὴ πρὸς τοὺς νέους. Τὸ ὑπογραμμίζω μὲ ἔμφαση. Εἶναι ἀπαράδεκτο νὰ καταλογίζουμε εὐθύνες, ἐνῶ οἱ ἴδιοι ἔχουμε σταθῆ ἀσυνεπεῖς. Τουλάχιστον, μποροῦμε νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὴν εὐλικρίνεια, τὴν ἀναζήτηση καὶ τὸ ἀνικανοποίητο τῶν νέων. Ὅσο κι ἂν ξεφεύγουν, δὲν ἔχουν συμβιβάσθῃ δόλοτελα, ὅπως συμβαίνει μ' ἐμᾶς τοὺς μεγάλους. Ὑπάρχουν κάποια περιθώρια ποιμαντικῆς ἐπικοινωνίας. Ἄς μποῦμε στὸν κόπο νὰ τὰ ἀξιοποιήσουμε.

δ) Καὶ λίγα λόγια γιὰ τὸν τρόπο πὺν πρέπει νὰ κηρύττουμε. Οἱ φωνασκίες καὶ οἱ ἀφορισμοὶ δὲν ἀποτελοῦν τὴν σωστὴ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων, δὲν δίνουν ἀπαντήσεις, δὲν θεραπεύουν οὔτε οἰκοδομοῦν. Μὲ ἄλλα λόγια, δὲν εἶναι κήρυγμα κι οὔτε ἔχουν θέση στὴν Ἐκκλησία.

4. Ποιμαντικὴ Νεότητος.

Προοπτικὴ τῆς ποιμαντικῆς τῶν νέων εἶναι ἡ παρέμβαση τῆς Ἐκκλησίας στὴ ζωὴ καὶ στὴ νοοτροπία τους. Τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ὅμως, ἐλάχιστα παρεμβαίνουν στὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν πὺν τὰ παρακολουθοῦν. Καὶ ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν νέων ἀρνεῖται νὰ συμμετάσχει ἢ μᾶλλον οὔτε κἂν διανοεῖται νὰ συμμετάσχει.

Ὁ σημερινὸς νέος δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ ξηρὲς θρησκευτικὲς γνώσεις, πὺν τοῦ φαίνονται ὑπερβολικὰ ἐξωλογικὲς καὶ περιθωριακὲς, ξένες πρὸς τὴν ζωὴ, τὶς ἀνάγκες καὶ τὶς προσδοκίες του. Ἀντίθετα, διψᾷ γιὰ σχέσεις, γιὰ ἐπικοινωνία καὶ κοινονία. Ὅπως τόνισε ὁ Μακαριώτατος στὸ μήνυμά του πρὸς τὰ νεῖατα τῆς Ἀθήνας (30.1.86), ὁ κάθε νέος ἀναζητεῖ «τὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 86 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 τεύχους.

ταυτότητά του μέσα από κάποια σχέση κι από ένα οικείο περιβάλλον που να ευνουεί αυτήν την σχέση». Αυτό το έχουν καταλάβει εγκαίρως τα κόμματα, το κράτος, οι κοσμικές οργανώσεις. Γι' αυτό οργανώνουν στέκια, πάρκα, κέντρα πολιτιστικά, προγράμματα λαϊκής επιμορφώσεως, διαμορφώνοντας την νεολαία σε άμισθο όργανο των στόχων τους. Όλα αυτά επιδρούν καθοριστικά στη ζωή της νεολαίας μας.

Αντίθετα, η εκκλησιαστική ποιμαντική τρέφεται με τις ούτοπιές του παρελθόντος, εξαντλείται σ' ένα μάθημα κοινωνικού καθωσπρετισμού και αποτυγχάνει. Επομένως, χρειάζεται να προσανατολισθούμε σε ένα νέο όργανο οργάνωσης, που να ανταποκρίνεται στις νεανικές ανάγκες και απαιτήσεις. Τέτοιο σχήμα είναι τα νεανικά κέντρα, που όφείλουμε να τα εξοπλίσουμε προπαντός με έμπυχο ύλικό. Ένας κληρικός με όρεξη για διακονία και λαϊκοί συνεργάτες, κυρίως νέοι, με κάποια πνευματική και μορφωτική συγκρότηση να προσφέρονται καθημερινά για συζήτηση, για ανάπαυλα από το φόρτο της σχολικής και φροντιστηριακής μορφώσεως, για συστηματική έπαρση με τις λειτουργικές τέχνες, προβολή μορφών και τόπων της εκκλησιαστικής μας παραδόσεως, για διοργάνωση προσεγγιζόμενων εισηγήσεων από ταλαντούχους διηγητές κ.ο.κ. Μή διατάσσουμε να επενδύσουμε προσωπική δουλειά και οικονομικούς πόρους, προκειμένου να εξασφαλίσουμε την έπαρση των νέων της ένορίας μας με την ζωή της Εκκλησίας. Έδω, τουλάχιστον, στο κέντρο, υπάρχουν άνθρωποι που θα προσφέρουν με χαρά την συνεργασία τους. Ήδη ύφιστανται είκοσι νεανικά κέντρα. Είναι άσυγχώρητο να υπολειπούν, με την καταδικαστέα αντίληψη ότι δεν ανήκουν στις έφημεριακές μας υποχρεώσεις. Δεν άρκει το ότι υπάρχουν' δημιουργήθηκαν για να υλοποιήσουμε ένα βασικώτατο στόχο: να γίνουν ε ι σ ο δ ι κ ά στην όλη ζωή της ένορίας. Πρέπει να το καταλάβουμε, Πατέρες, ότι η Εκκλησία δεν έχει ανάγκη από ιερατείο, αλλά από «διακόνους της Καινής Διαθήκης», που να μεταφράζουν τα σημάδια των καιρών — αν είναι δυνατόν — σε ακατάπαυστη νυχθήμερη νουθεσία (βλ. Πράξ. 20,31).

Έξουσιοδοτημένος με σεπτή έντολή του Μακαριώτατου, σās ανακοινώνω ότι ο Μακαριώτατος με πρόσφατη απόφασή του συνέστησε ένα πρόγραμμα «Ίερατικών Συνάξεων Κατηχητικής Έπιμορφώσεως» όλων των κληρικών της Αρχιεπισκοπής ήλικίας κάτω των 40 ετών. Η συμμετοχή τους, όπως και όσων άλλων Πατέρων τὰ επιθυμούν, θα είναι πολλαπλά ωφέλιμη για την διακονία της Εκκλησίας στο χώρο της νεότητος.

Επίσης, όσον αφορά τὰ παιδιά που υπηρετούν στο Ίερό: είναι μια άριστη ευκαιρία να τους έμφυσήσουμε εκκλησιαστικό φρόνημα, ώστε η αυθόρμητη κατά κανόνα προσέλευσή τους να καλλιεργηθή και να γίνει συνειδητή διακονία να γίνουν οικείοι, χωρίς να εξοικειωθούν. Προσοχή, μην σκανδαλίσουμε έναν από τους μικρούς αυτούς. Μάλιστα, έφόσον υπάρχει η εμπιστοσύνη των γονέων και ο ένθουσιασμός των παιδιών ως υποδομή, γιατί να μην υποβοηθήσουμε την κλίση τους ένδεχομένως προς τὸ θυσιαστήριο και την κλήση του Θεού; Ούτως ή άλλως, δεν χρειάζεται να επιστρατεύ-

σουμε παρά μόνο μια ιεροπρεπή στάση, έγκαρδιότητα και τις πολλαπλές ευκαιρίες διδαχῆς και κατηχήσεως.

5. Ἐπιτροπή Ποιμαντικῆς Διακονίας (Ἄντιαιρετικό).

Με ιδιαίτερη άνησυχία παρακολουθοῦμε την άπροθυμία και άδιαφορία των υπευθύνων κάθε ένορίας για τὸ Ἄντιαιρετικό Φροντιστήριο και κατ' επέκταση για τὸν άντιαιρετικό άγώνα. Τὸ γνωρίζω ότι απαιτεῖται μεγάλη ύπομονή, έπιδεξιότητα και ευαισθησία για να θεραπευθῆ ἢ μάλλον για να περιορισθῆ αὐτή ἢ έπιδημία των αίρέσεων. Ἄλλ' ἄς άναρωτηθοῦμε γιατί γίναμε κληρικοί και με πόσην άγωνία και πόνο άπευθύνουμε στὸν Κύριό μας την λειτουργική αίτηση: «τὸς πεπλανημένους επανάγαγε και συναφρον τῆ Ἄγία σου Καθολικῆ και Ἀποστολικῆ Ἐκκλησίᾳ» (Θ. Λειτουργία του Μ. Βασιλείου). «Όλες αὐτὲς οἱ αίτήσεις άποτελοῦν κατὰ προβλήματα της Ἐκκλησίας, της Ἐνορίας, δικά μας, γι' αὐτὸ και τὰ περιλαμβάνουμε στην ευχαριστιακή μας προσευχή, ὄχι επειδή υπάρχουν γραμμένα στην λειτουργική φυλλάδα. Εἴμαστε ποιμένες και δὲν μᾶς άπασχολεῖ ἢ άπώλεια ὄχι του ένός, αλλά —τολμῶ να πῶ— των ένενήντα έννιά προβάτων (αν σταθοῦμε στις αριθμητικὲς άναλογίες της γνωστῆς παραβολῆς) ;

Οἱ κυρώσεις θα μπορούσαν να δικαιολογηθοῦν στα πλαίσια της υπαλληλικῆς και επαγγελματικῆς δεοντολογίας. Γιατί να υποχρεωνόμαστε εκ των πραγμάτων σε μια αντίστοιχη τακτική;

Τὰ θύματα των αίρέσεων, π.χ. της χιλιαστικῆς Ἐταιρείας «Ἡ Σκοπία», γνωρίζουν να έλλισονται μέσα από χωρία Ἀγιογραφικά. Κι εμεῖς, με την άπροθυμία μας να ανταποκριθοῦμε στις ανάγκες της Ἐκκλησίας, να έντροφήσουμε στην Ἄγία Γραφή, να παρακολουθήσουμε τὸ άντιαιρετικό Φροντιστήριο, οὔτε κἂν μια άξιοπρεπή άμυνα δὲν μπορούμε να πετύχουμε. Πόσο μάλλον να κατηχήσουμε και τὸ λαό; Με μια τέτοια τακτική, ὅμως, τὸν καλὸ ποιμένα ένσαρκώνουμε ἢ τὸν μισθωτό;

(Συνεχίζεται)

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολική Διακονία με τὸ ειδικὸ ιεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἐθνη»

★ πληροφορεῖ υπεύθυνα για τὸ ιεραποστολικὸ ἔργο που άσκει σήμερα ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στο ὁποῖο άσκεῖται ἡ ιεραποστολή.

Όσοι επιθυμοῦν να έγγραφοῦν συνδρομητὲς μποροῦν να στείλουν την ετήσια συνδρομή τους (200 δρχ.) στη διεύθυνση:

Ἀποστολική Διακονία της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος «Πάντα τὰ Ἐθνη», Ἴω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἡ Ἐκκλησία δρᾷ μέσφ τῶν μελῶν τῆς· τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ ἔχει ἰδιαιτέρα λειτουργία! Ποιά εἶναι ἡ λειτουργία τῶν κληρικῶν;

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς καὶ ἡ λειτουργία τῶν κληρικῶν προστίθεται στὴ διακονία τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποβλέπει στὸν ἴδιο σκοπὸ: στὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ!

Πολλοὶ μιλάνε γιὰ «ἀγιαστικὸ» ἢ «λειτουργικὸ» ἔργο τῶν κληρικῶν, γιὰ τὸ λειτούργημα τοῦ ἱερέως, πὺ μεταδίδει τὴ χάρι!

Αὐτὸ εἶναι σωστό, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ μὴ κατανοηθῆ σωστά. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ὁ ἱερός ναὸς μεταβάλλεται σὲ κέντρο «παροχῆς ὑπηρεσιῶν». Ὁ κληρικὸς δέχεται τὸν καθένα ξεχωριστὰ καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἀντίληψι καὶ τὶς «ἀνάγκες» τοῦ καθενὸς προσφέρει τὶς δικές του ὑπηρεσίες, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει πὼς ὁ κληρικὸς «λειτουργεῖ» γιὰ λογαριασμὸ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἢ ὅτι ὁ πιστὸς εἰσέρχεται συνειδητὰ στὸν πνευματικὸ χῶρο τοῦ Σώματος αὐτοῦ καὶ ζητεῖ τὴν «θεραπεία» τῶν ἀναγκῶν του, μὲ τὴν ἔνταξί του στὴν κοινωνία τῶν μελῶν τοῦ Σώματος, πὺ δὲν μπορεῖ φυσικὰ κανεὶς νὰ τὴν ἐκλάβῃ ἔξω ἀπὸ τὴν κοινωνία μετὰ τῆς Κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ, πὺ εἶναι ὁ ἰατρὸς «τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν»!

Ἐπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ ἐκλάβῃ κανεὶς αὐτὴ τὴν «ἀγιαστικὴ προσφορά» τοῦ ἱερέως ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, νὰ τὴν ἀναζητήσῃ παρακάμπτοντας τοὺς ἀδελφούς καὶ ἔξω ἀπὸ τὴ δικὴ τους παρουσία καὶ «λειτουργία» σ' αὐτό.

Στὴν καθημερινὴ πράξι τοῦ ἔργου τῶν κληρικῶν τὸ βλέπουμε αὐτὸ στὶς λεγόμενες «ἰδιωτικὲς λειτουργίες», πὺ μάλιστα μερικὲς φορές προγραμματίζονται, ὥστε νὰ μὴ συμπέσουν καὶ νὰ μὴ δημιουργηθοῦν παράπονα ἢ ἀμφιβολίες γιὰ τὸ σὲ ποιὸν ἀνήκει μὴ συγκεκριμένη θεία λειτουργία! Τὸ βλέπουμε στὴ σημερινὴ πράξι τελέσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων τοῦ γάμου, τῆς βαπτίσεως, τοῦ ἱεροῦ εὐχελαίου ἢ ἀκόμη καὶ τῶν ἱερῶν μνημοσύνων.

Δὲν ἀναφερόμαστε ἐδῶ μόνο στὴν τέλεσι τῶν ἱερῶν μνημοσύνων ἔξω ἀπὸ τὴ θεία λειτουργία καὶ στὸν καθορισμὸ τῆς ὥρας μετὰ τὴ λῆξι τῆς, σὰ νὰ θέλουμε δηλαδὴ ἐκ τῶν προτέρων νὰ τὰ ξεχωρίσουμε ἀπὸ τὴ θεία λειτουργία καὶ ν' ἀποκλείσουμε τὴν παρουσία «ἀσχέτων» προσώπων, πὺ σημαίνει οὐσιαστικὰ ἰδιωτικὴ προσευχὴ καὶ ὄχι δέησι ἢ ἔκφρασι ἀγάπης τοῦ ὅλου σώματος πρὸς τὰ ἐν οὐρανοῖς μέλη του· ἀναφερόμαστε καὶ στὴν διαδοχικὴ τέλεσι μνημοσύνων.

Σ' αὐτὰ τὰ παραδείγματα ὁ κληρικὸς δὲν διακονεῖ

τὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος, ἀλλὰ ἱκανοποιεῖ τὶς ἀπαιτήσεις τῶν ἀνθρώπων κατὰ τρόπο ἰδιωτικὸ καὶ ἐπομένως χωρὶς ἀναφορὰ καὶ κοινωνία μὲ τὸ ὅλο σῶμα! Πὼς ὅμως μπορεῖ νὰ κάνῃ ἔργο οἰκοδομῆς τοῦ σώματος ἔξω ἀπὸ αὐτὸ τὸ σῶμα; Ἐνα μέλος τοῦ σώματος ἀποκτᾷ τὴν ὑγεία του ὅταν πάρῃ τὴ δικὴ του θεία στήν κοινωνία μὲ τὰ ἄλλα μέλη καὶ ὅταν «λειτουργεῖ» καὶ διακονεῖ τὰ ἄλλα μέλη. Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας· δὲν ὑπάρχει «ἀγιασμός» ἔξω ἀπὸ τὴν κοινωνία μὲ τὰ ἄλλα μέλη!

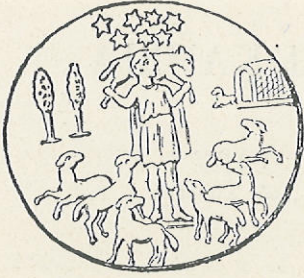
Ὁ κληρικὸς ἀναλαμβάνει ἰδιαιτέρη διακονία στὸ λειτουργικὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Στὴ θεία λειτουργία συγκροτεῖται καὶ ἐκφράζεται ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ μία ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἔστω καὶ ἂν ἡ θεία αὐτὴ λειτουργία τελεῖται στὸ πὺ ἀπόμειρο χωρὶ τῆς πατρίδος μας, μὲ τὴ συμμετοχὴ μερικῶν ἡλικιωμένων πιστῶν.

Τὴ θεία λειτουργία τὴν τελεῖ οὐσιαστικὰ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς· Ἐκεῖνος εἶναι ὁ προσφέρων καὶ ὁ προσφερόμενος, ὁ μοναδικὸς ἱερεὺς! Καὶ οἱ κληρικοί; δὲν εἶναι αὐτοὶ ἱερεῖς; δὲν ἔχουν ἱερωσύνη;

Δικὴ τους ἱερωσύνη, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν ἱερωσύνη τοῦ μοναδικοῦ ἱερέως Χριστοῦ δὲν ἔχουν! Εἶναι ὑπηρέτες, οἰκονόμοι τοῦ μόνου ἱερέως Χριστοῦ, οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων Του! (βλ. ἀναλυτικὰ «Ἐφῶδιον Ὁρθοδοξίας», ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας).

Ἡ θεία λειτουργία ἀποτελεῖ μετοχὴ στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ στὴν ἀγιότητα τοῦ Χριστοῦ. Κανένας πιστὸς δὲν εἶναι ἅγιος· εἰς ἅγιος, ὁ Χριστὸς. Ἀλλὰ ὁ καθένας μας μετέχει ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀγιότητα, ἀφοῦ μὲ τὸ βάπτισμα ἔχει ἐνταχθῆ στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ μέσα στὴ θεία λειτουργία μετέχει ἀπὸ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν στὴ θεία λειτουργία ὁ λειτουργὸς προσκαλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ κοινωνήσουν, μὲ τὴν προτροπὴ «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις», αὐτὴ τὴν ἀγιότητα ἔννοεῖ τὴν ἀγιότητα τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὁποίας μετέχουμε μέσα στὴν Ἐκκλησία!

Οἱ κληρικοί δὲν μετέχουν μόνο τῆς ἀγιότητος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς δικῆς Του ἱερωσύνης. Μὲ ποιά ἔννοια; Γίνονται ὄργανα τοῦ ἱερέως Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς, μὲ τὴ φιλανθρωπία του, θέλησε ὄχι προσωπικὰ, οὔτε δι' ἀγγέλων, ἀλλὰ μὲ ἀνθρώπους νὰ τελῇ τὴ θεία εὐχαριστία καὶ νὰ συγκροτῆ τὸ Σῶμα Του: ὅλοι, κληρικοί καὶ λαϊκοὶ γινόμεστε κοινωνοὶ τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ ὅλοι μας ἕνα σῶμα καὶ κοινωνοὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ Χριστοῦ! Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια λοιπὸν οἱ κληρικοί διακονοῦν τὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ!

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΔΥΟ ΚΟΣΜΟΥΣ

Ἔρωι ποιμαντικῆς θεολογίας

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἄσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως

Ἄν θὰ θέλαμε νὰ διατυπώσουμε μὲ ἓνα μόνον ὄρο αὐτὸ πὸν συνιστᾷ καίρια τὸ δράμα καὶ τὸ μεγαλεῖο, τῆ δόξας καὶ τὴν τραγωδία τοῦ ἱερέως σὲ ὅλες τὶς ἐποχὲς καὶ σὲ ὅλες τὶς φάσεις τῆς ζωῆς του, νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἀστοχοῦσαμε ἂν ἐπιλέγαμε τὸν ὄρο τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451 μ.Χ.), πὸν ἀναφέρεται στὸ ἴδιο τὸ πρόσωπο καὶ τὴν ὑπόσταση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ Λόγου (Βλ. Ι. Ν. Καρμίρη, «Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας», Ἀθῆναι 1952, τόμος Ι, σ. 165).

Αὐτὴ ἡ παράδοξη καὶ θαυμαστὴ ἔνωση «ἐν δύο φύσεσιν» τοῦ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν, διαζωγραφίζει αὐτὸ πὸν συντελεῖται στὴ ζωὴ ἐνός ἱερέως. Μιμητὴς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοῦ ὁ ποιμένας ἐνώγει στὸ πρόσωπό του ἀνεξάλειπτα καὶ ἀνεξίτηλα δύο φύσεις, δύο διαφορετικοὺς καὶ ὅμοιους συνάμα κόσμους. Στὸ δυνάμει τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης καλεῖται νὰ δώσει ὑπόσταση, νὰ τὸ μεταγράψει δηλαδὴ σὲ θεανθρώπινες ἐνέργειες, πὸν θὰ συντελέσουν στὴ σωτηρία τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Κόσμου. Αὐτό, ὅμως, ἀποτελεῖ μεγάλο τόλμημα.

Ἀλληλοπεριχώρηση

Δὲν εἶναι καθόλου μὰ καθόλου ἀπλὸ καὶ εὐκόλο νὰ πατάει στὴ γῆ καὶ νὰ πετάει στὸν οὐρανὸ, νὰ συνδυάζει καὶ νὰ ἰσορροπεῖ τοὺς δύο αὐτοὺς κόσμους. «Ὁ παπᾶς εἶναι καὶ ἄνθρωπος» ἀκούγεται συχνὰ ἡ φράση. Ὁ ἱερέας εἶναι μὲ τὸ Θεό, εἶναι ὅμως καὶ μὲ τοὺς ἄνθρώπους. Ἡ τελευταία αὐτὴ διευκρίνιση ὑποδηλώνει ὅτι εἶναι φορὲς πὸν παίρνει τὶς ἀποστάσεις του ἢ αἰσθάνεται ὅτι πρέπει νὰ πάρει τὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων «ὑπερασπίζοντάς» τους ἀπέναντι στὶς «ἀπαιτήσεις» τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ εἶναι, ὅμως, βαρὺ καὶ δύσκολο καὶ ὤρες - ὤρες σχιζοφρενικό... Ὅταν, δηλαδὴ, θὰ «πρέπει» νὰ διαμερίζεται τὴν ὑπόστασή του καὶ ὁ λογισμὸς του ὁ κρυφὸς ν' ἀνεβαίνει στὴν ἐπιφάνεια καὶ νὰ τοῦ ψιθυρίζει, ὅτι καὶ αὐτὸς τέλος πάντων μὲ κάποιον θὰ πρέπει νὰ συμμαχήσει... Κι ὄχι νὰ εἶναι, ἐκεῖ, στὴ μέση, μεσάζων καὶ μεσολαβητὴς, συμφιλιοτὴς καὶ εἰρηνοποιὸς ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ στοὺς ἄνθρώπους, στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸ Θεό.

Ὅρισμένες ὅμως στιγμὲς νιώθει μοιρασμένος καὶ ἐν μέσῳ του. Διαισθάνεται ἀσφαλῶς καὶ ἀναγνωρίζει, ὅτι ὅσο καὶ νὰ εἶναι ἐνωμένες χωρὶς σύγχυση καὶ μετατροπὴ ἢ ἀνθρωπότητά του καὶ ἡ ἱερωσύνη του, μένουν ἐντοῦτοις ἀδιαιρέτες καὶ ἀχώριστες, ἔτσι πὸν νὰ κινδυνεύει νὰ μείνει ἀνυπόστατος ἂν ἐπιχειρήσει νὰ τὶς διαχωρίσει.

Ἀνάμεσα σὲ δύο κόσμους, λοιπὸν, ὁ ἱερέας προσπαθεῖ «ἀσυγχύτως» νὰ φέρει τάξη στὰ συγκεχυμένα· νὰ δώσει «ἀτρέπτως» μιὰ νέα τροπὴ, ἐκεῖ πὸν ὅλοι μας μπροστὰ στὰ ἀναπότρεπτα τρεπόμεστε σὲ φυγὴ καὶ ἀνατρέπουμε τὰ πάντα· κατορθώνει, δηλαδὴ, νὰ συντελεῖ ἀμετάβλητα στὴν καλὴ ἀλλοίωση· ἐπιχειρεῖ νὰ ἐνώσει «ἀδιαιρέτως» τὰ διεστώτα καὶ νὰ κρατήσῃ «ἀχωρίστως» ἀχώριστα αὐτὰ πὸν δὲν πρέπει νὰ χωριστοῦν. Φαίνεται, λοιπὸν, πὸν ὁ ἱερέας καλεῖται νὰ κατορθώσει τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώπους.

Τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ

Σκέπτεται, ὅμως καὶ ἀναρωτιέται, πὸν καὶ πρὸς τὰ πὸν νὰ προσανατολιστεῖ; Σὲ ποῖο σημεῖο τοῦ ὀρίζοντα νὰ στηρίξει τὰ μάτια του ἀναζητώντας τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ πὸν τὸν ἀνάδειξε, αὐτὸν ἄξιο, ὅταν οὐδεὶς εἶναι ἄξιος, νὰ προσέρχεται ἢ νὰ προσεγγίζει ἢ νὰ λειτουργεῖ τὸν βασιλέα τῆς δόξας, ὅταν καὶ γι' αὐτὲς ἀκόμα τὶς ἐπουράνιες δυνάμεις εἶναι μέγα καὶ φοβερὸ νὰ Τὸν διακονοῦν;

Υψηλότες καὶ οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καταξιώνεται καὶ προσφέρει μὲ τὰ τίμια χέρια του τὰ δῶρα τοῦ Οὐρανοῦ σ' ἓνα Λαὸ διψασμένο καὶ πεινασμένο πὸν τὸν κατέχει μιὰ ἀσίγαστη ἐπιθυμία. Κατὰ πὸν ὅμως νὰ γυρίσει τὰ μάτια του, ἀπὸ πὸν ν' ἀντλήσει τὴν δύναμη ἐκείνη πὸν τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη; Ποῖός γεωμετρικὸς τόπος θὰ γίνῃ θεολογικὸς τόπος ἐπιφάνειας θείας δόξας καὶ δυνάμεις;

Ποῦ ἄλλοῦ, παρὰ πρὸς τὸν Τίμιο Σταυρὸ, τὸν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία μας τὴν Γ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν προβάλλει σὲ προσκύνηση ὥστε ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ συνειδητοποιοῦν τὴν μεγάλην δύναμη πὸν ἀπορρέει ἀπ' Αὐτόν. Πρὸς τὸν «φύλακα πάσης τῆς Οἰκουμένης» καὶ τὸ «καύχημα τῶν ἱερέων» στρέφει τὰ μάτια του ὁ ἱερέας καὶ δίκαια αὐτὴ ἡ ἐβδομάδα πὸν ἀρχίζει μὲ τὴν Σταυροπροσκύνηση καθιερώθηκε νὰ ὀνομάζεται «Ἐβδομάδα Ἱερατικῶν Κλήσεων» καὶ νὰ εἶναι ἀφιερωμένη στὸ Ἔργο τοῦ Ἱερέως (ἐφέτος 6 μὲ 12 Ἀπριλίου).

Η ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τρίγωνο ισοσκελές
ή και ισόπλευρο
από τα μάτια του Χριστού
της Παναγίας και τ' ἄη - Γιάννη.

Εὐθεία δικαιοσύνης
τὰ μάτια τῶν λησιῶν
διερχομένη ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Ἀθῶου,
ἀνερχομένη δεξιὰ
κι ἀριστερὰ κατερχομένη.

Δυὸ τέμνουσες:
τοῦ καλαμιοῦ μὲ σπόγγο,
τοῦ κονταριοῦ
ποῦ ἀνοίγει τὴν πλευρά.

Ἡ τεθλασμένη τῶν ματιῶν μου
ἀναζητοῦσα μὲ ἰσόμοιο
τὸ ἔλεός Σου.

Κι' ἡ περιφέρεια τ' οὐρανοῦ
νὰ διαγράφει
τέλειο κύκλο
μὲ κέντρο τὸν Σταυρό.

Ἐλευθέριος Μάϊνας

ΓΙ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΧΤΥΠΑ Η ΚΑΜΠΑΝΑ

Σαββατόβραδο και ἡ καμπάνα δὲ σήμανε ἀκόμη. Οἱ νοικοκυρὲς μάταια περίμεναν τ' ἀκουσμά της γιὰ νὰ θυμιατίσουν τίς κάμιαρες και τὰ χαγιατία. Τὸ πρόσφορο, ζυμωμένο μὲ περισσὴ εὐλάβεια, διαβασμένο μ' ὅ,τι προσευχὲς και ψαλτικά ἤξερε ἡ δάδω τοῦ σπιτιοῦ, μένει ἀκόμη τυλιγμένο στήν κάτασπρη πετσέτα, κάτω ἀπ' τὸ καντήλι και τὰ εἰκονίσματα. Θαρρεῖς και οἱ ὄρες σταμάτησαν νὰ τρέχουν, θαρρεῖς και ἔχει γίνει κάποιο μπερδέμα. Βουδὸ Σαββατόβραδο... Μιά θλίψη πλαγιέται ἀπὸ καρδιά σὲ καρδιά. Ἡ ἐκκλησιά της Παναγίας νύχτωσε κι οἱ ἅγιοι, παραπονεμένοι μὲ σθηστά καντήλια, μάταια καρτεροῦν νὰ σμίξουν τίς φωνές τους μὲ τὴν ἀνθρώπινη ἀγωνιώδη κραυγὴ στοῦ «Κύριε ἐκέκραξα...» και νὰ δοξολογήσουν τὴν Τριαδικὴ Μονάδα στοῦ «Φῶς ἰλαρόν...».

Τέτοιαν ὥρα ἔπρεπε νὰ ἔχει σημάνει ἀγιανάσταση, ἔτσι τὴν ἔλεγε ἡ δάδω τὴν Κυριακὴ. Ὅλοι τὸ ἔχαν μάθει μὰ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ πεῖ στὸν ἄλλον. Ὁ παπα - Χρῆστος, δὲν θὰ λειτουργοῦσε πιά. Δὲν πάει πολὺς καιρὸς πού, ἐνῶ εἶχε ἀρχίσει νὰ διαβάξει τὸν ὄρθρο, Κυριακὴ πρωτὴ, δὲν ἀντεξε, θγήκε ἔξω στὸν περὶβολο τῆς ἐκκλησίας, ἔριξε νερό στοῦ ὄχρὸ πρόσωπό του και ἔκανε νὰ κατεβεῖ τὰ σκαλοπάτια. Ἐτρεξαν οἱ

Γιατὶ ὁ ἱερέας εἶναι σφραγισμένος μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, εἶναι ἐκεῖνος πού θέλει ν' ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ, ἀπαρνιέται τὸν ἑαυτὸ του και τὸν ἀκολουθεῖ (Μάρκου γ' 34). Μὲ τὸ βλέμμα στραμμένο πρὸς τὸν Σταυρό, ἀναλογίζεται τὴ δική του σημειολογία, τὴ «Γεωμετρία τοῦ Σταυροῦ» και τοῦ δικοῦ τ ο υ σταυροῦ πού ἀγαλαμβάνει.

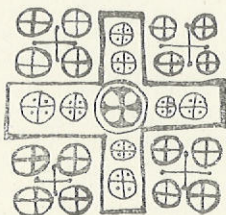
Ἀναφορὲς και ὑποθέκες

Γνωρίζοντας τὸν θετικὸ και δημιουργικὸ ρόλο τῆς τέχνης πάνω στὸν ἀνθρώπινο ψυχισμό θελήσαμε νὰ διαζωγραφίσουμε «ποιητικὴ ἀδεία» τίς πιδ πάνω σκέψεις μας μὲ μία ποιητικὴ ἀναφορὰ τοῦ Λευτέρη Μάϊνα, ἐκπροσώπου τῆς νεώτερης γενιᾶς λογοτεχνῶν χριστιανικῆς ἐμπνεύσεως, πού θητεύει ἐπάξια τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ λόγου και τιμήθηκε πρόσφατα ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο «Κατίγκω και Γιώργης Χρ. Λαμιός» μὲ τὴν ἀπονομὴ εἰδικοῦ βραβείου γιὰ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ του «Ἠχοβολία» (βλ. τὸν «Ἐφημέριο» 1/15 Ἰανουαρίου 1986, σ. 31). Τὸ ποίημα πρωτοδημοσιεύτηκε στοῦ περιοδικοῦ «Κοινωνία» και ἀπαγγέλθηκε κατὰ τὴν βράδευση.

Τὴν ἀγωνία γιὰ τὴν ἀλλαγὴ σκυτάλης ἐκφράζει ἡ Σταυρούλα Κάτσο, ἀναπληρώτρια θεολόγος καθηγήτρια στὰ Γυμνάσια Μονεμβασίας και Μολάων, πού μετέχει στήν ἐρευνητικὴ ομάδα τῆς «Πνευματικῆς Γεωγραφίας». Τὰ ποιηματικά της ἐνδιαφέροντα ἀποτυπώνονται στοῦ κείμενο πού δημοσιεύουμε και πού ἔγραψε μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐβδομάδα ἱερατικῶν κλήσεων.

Θὰ κλείσουμε τὸ μικρὸ μας «ἀφιέρωμα» μὲ μιὰ θαυμαστὴ διήγηση τοῦ Γέροντα Γαβριὴλ Διονυσιάτη (1896 - 1983). Τὸ κείμενο καταγράφηκε ἀπὸ αὐτὴν καὶ μάρτυρα και προσφέρεται ὡς ἀληθινὴ «μαρτυρία» γιὰ τὴν ἐντύπωση πού ἐμποιεῖ στοὺς ἀκούοντες ὅσες φορές τοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ τὴν ἀναγινώσκει σὲ νέους κληρικούς. Ἔτσι, ὁ μακαριστὸς ἐκεῖνος Γέροντας ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ ἀνάμεσά μας, νὰ μᾶς νοθετεῖ και νὰ δοηθεῖ στήν ἀναζωπύρηση τοῦ ζήλου και στήν ἀνανέωση τοῦ σεβασμοῦ γιὰ τὸ ὕψος τῆς Ἱερωσύνης. Τέτοιες μορφὲς ἐμπνέουν και καθοδηγοῦν ἡ μνήμη τους μᾶς ζωογονεῖ γι' αὐτὸ και παραπέμπουμε σὲ σημείωμα πού ἔγραψε «στὴ μνήμη του» ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος Σταυρονικητιανὸς (περιοδικὸ «Σύναξις» τεύχος 9, Χειμῶνας 1984, σ. 49-50).

Ὁ βυζαντινὸς «σταυρὸς» πού κοσμεῖ τίς σελίδες ἔγινε διὰ χειρὸς τοῦ ἐκλεκτοῦ ζωγράφου και ἀγιογράφου Ράλλη Κ ο ψ ῖ δ η.

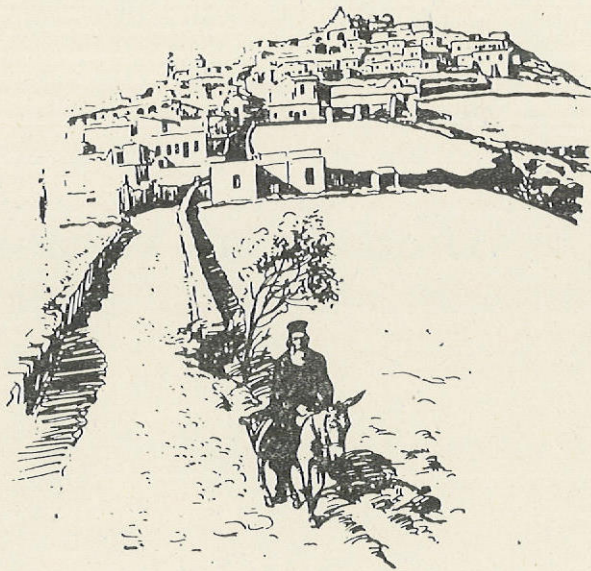

ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

χωρικοί ξωπίσω του μά κατάλαβαν πώς δὲν μπορούσε. Ἄλλοτε πάλι τὰ ἔχανε στὶς συναπτές, δίνοντας στοὺς ἀγγέλους τὴ θέση του νὰ συμπληρώσουν ὅ,τι παρέλειπε. Τὸ ἔφερε, πὼς αὐτὸ πού ἔκανε ἦταν πάνω ἀπὸ τὶς δυνάμεις του, μὰ δὲ γινόταν διαφορετικά. Πὼς νὰ ἀφῆνε τὸ χωριὸ βουδῶ, χωρὶς λειτουργία; Νὰ στερήσει ἀπὸ τὰ νήπια, τοὺς γέροντες κι ὅλο τὸν κόσμο τὴ Θεία Εὐχαριστία;

Σαββατόβραδο καὶ ἡ καμπάνα δὲ σήμανε ἀκόμη. Ὁ παπα - Χρῆστος ἴσως νὰ μὴ σηκωθεί πιά. Μὲ τὸ ἀδύναμο χέρι του σκουπίζει ἀργὰ τὰ κωνὰ δάκρυα, πού ἀδρακνώνουν τὸ πρόσωπό του. Ἡ ἄσπρη γενειάδα μάρτυρας τῶν ὀγδονταπέντε χρόνων του. Πενήντα χρόνια διακονία στὸν Κύριο καὶ τώρα ὑποταγὴ στὴ θεία βουλή Του.

Τ' ἀεράκι ἀλαφρὸ, μυρωμένο ἀπ' τὴ ρετσίνα τοῦ ἔλατου, δὲ λέει ν' ἀπαλύνει τὸν πόνο τῶν ψυχῶν. Τὸ ξωκκλήσι τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ σκαρφαλωμένο σὰ γίδι ἀπάνω σ' ἓνα θράχιο, φύλακας τοῦ χωριοῦ, θυβίζεται θλιμμένο στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας πού ἔρχεται. Δὲν θὰ λειτουργηθεῖ φέτος.

«Νὰ συμπληρώσεις, Κύριε, τὸ κενὸ ἐκείνων πού φεύγουν!»
Σκέτσο Νικ. Ν. Νομικοῦ, ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Μιχαὴλ Ἀντ.
Δανέζη, «Σαντορίνη», Ἀθήναι 1971, σ. 252.

Ἔνα - ἓνα τὰ φῶτα τοῦ φτωχικοῦ χωριοῦ ἀνάδουν καὶ ὕστερα σβήνουν... Οἱ γρύλοι ξαγρυπνοῦν, σὰν τοὺς ἀσκητές, φάλλοντας ἀκατανόητους ἤχους στὴ λειτουργία τῆς δημιουργίας. Τ' ἄστρα, φτωχὰ καντηλιέρια, ἀνάδουν ἓνα - ἓνα, ποτάμι δάκρυο στὸν οὐρανό. Ἐημερώνει ἀγιανάσταση κι οἱ ψυχές γονατίζουν στὴ δοκιμασία...

Νὰ ἔταν πολλοὶ οἱ ἐργάτες Σου Κύριε, νὰ δουλέψουν τὸν ἀμπελώνα Σου, νὰ ποτίσουν τὴ φρυγμένη γῆς, νὰ δρέψουν τοὺς καρπούς τῆς θυσίας Σου...

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΑΤΣΟΥ

Κάποτε, σὲ μιὰ κοινοβιακὴ Μονή, ζούσε ἓνας Ἱερομόναχος μὲ πολὺ λίγες γραμματικὲς γνώσεις, ἴσως νὰ ἦταν καὶ τελείως ἀγράμματος. Ὡστόσο ἕμως ἦταν πολὺ ἐξυπνος μὲ μεγάλη μνήμη ν' ἀποστηθίζει καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἦταν κληρικὸς πίστεως καὶ ἀρετῆς. Τόσον ἦταν τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς του, ὥστε ὡς ἄλλος Ἅγιος Σπυρίδωνας «ἀγγέλου ἔσχε συλλειτουργοῦντας», δηλαδὴ μέσα στὸ Ἱερόν Βῆμα τὸν ὑπηρετοῦσε σὲ ὅλα ἓνας ἄγγελος σὲ κάθε Θεία Λειτουργία. Ἐκεῖνος τοῦ ἔφερε τὸ θυματό, τὸ ζέον, κ.λπ.

Ἐπειδὴ ἕμως ἦταν ἀγράμματος ἢ ὀλιγογράμματος, ὅταν ἔκανε τὴν προσκομιδὴ, δὲν ἔβαζε τίς μερίδες τῆς Παναγίας καὶ τῶν ἑννέα Ταγμάτων, ὅπως ἔπρεπε. Ἰσως δὲν εἶχε διδαχθεῖ σωστά, ἴσως ἀκόμη νὰ εἶχε λησιμονήσει ὀρισμένα ἀπὸ τὴν Τελετουργικὴ. Ὁ ἄγγελος παρακολουθοῦσε τακτικά τὴν παρατυπία αὐτή, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τοῦ εἶπε τὸ λάθος καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν διορθώσει.

Ἐνα Σαββατοκύριακο ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱερὰ Μονὴ ὁ Ἐπίσκοπος, γιὰ νὰ κάμει καὶ μιὰ χειροτονία Διακόνου ἢ Πρεσβυτέρου. Στὴ Θε. Λειτουργία, λοιπόν, καὶ ἰδιαιτέρα στὴν Προσκομιδὴ ὁ Ἐπίσκοπος εἶδε ὅτι ὁ Ἱερομόναχος δὲν τὴν ἔκανε σωστά. Τότε τοῦ λέγει: «Πάτερ μου, δὲν ἔβαλες καλὰ τίς μερίδες. Ἐδῶ πρέπει νὰ εἶναι ἡ Παναγία καὶ ἐκεῖ τὰ Τάγματα», τοῦ εἶπε δειχνοτάς του καὶ συνέχισε: «Δὲν σοῦ τὸ εἶπε κανένας αὐτό; δὲν σὲ εἶδε κανένας πὼς κάνεις τὴν Προσκομιδὴ;». «Ναὶ Σεβασμιώτατε» τοῦ ἀπαντᾷ «κάθε μέρα μὲ βλέπει ὁ Ἄγγελος - ὑπηρέτης μου καὶ ποτὲ δὲν μοῦ εἶπε τίποτε. Συγγνώμη, πού σὰν ἀγράμματος κάνω τέτοια λάθη. Τώρα θὰ προσέχω».

—«Πὼς εἶπες; Ποιός; Ποιός σὲ ὑπηρετεῖ;».

—«Σὲ κάθε Λειτουργία, Σεβασμιώτατε, κατεβαίνει ἓνας Ἄγγελος, ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ μὲ ὑπηρετεῖ μέσα στὸ Ἅγιο Βῆμα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν μὲ διορθώσε».

Ὁ Ἐπίσκοπος ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ ὅσα ἄκουσε ἀπὸ τὸν γέροντα καὶ κατάλαβε πὼς ἔχει μπροστά του ἓναν ἅγιο κληρικό.

Τὸ μεσημέρι μετὰ τὴν Τράπεζα, ὁ Σεβασμιώτατος, ἀφοῦ ἀποχαιρέτισε τὸν Ἡγούμενο καὶ τοὺς ἄλλους πατέρες ἀναχώρησε, ἐνῶ τὰ σήμαντρα καὶ οἱ καμπάνες τὸν προοδοῦσαν...

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἱερομόναχος νύχτα, ὅπως πάντα, ἐμπῆκε στὸ Ἅγιο Βῆμα γιὰ τὴ Θε. Λειτουργία. Νὰ καὶ ὁ Ἄγγελος κατεβαίνει. Ὅταν ἔκαμε τὴν Προσκομιδὴ παρατήρησε πὼς τὴ φορὰ αὐτὴ ὁ γέροντας ἔκαμε ὅπως ἔπρεπε. «Ὡραία Πάτερ», τοῦ λέγει. «Ναί», ἀπαντᾷ ὁ γέροντας, «ἤξερες τὸ λάθος μου καὶ δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες;». «Ναί, τὸ ἤξερα, τὸ ἔβλεπα, ἀλλὰ δὲν εἶχα ἐγώ, οὔτε ἔχω τέτοια δικαιώματα, νὰ διορθώω τοὺς ἱερεῖς, μόνο νὰ τοὺς ὑπηρετῶ. Ὁ ἐπίσκοπος ἔχει τέτοια δικαιώματα».

Ἴδου τὸ ὕψος τῆς Ἱερωσύνης, ὁ ἱερεὺς εἶναι πάνω ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς ἀγγέλους, διότι οὔτε ὁ βασιλιάς, οὔτε οἱ ἄγγελοι μποροῦν νὰ τελέσουν Θεία Λειτουργία.

† ΓΕΡΩΝ ΓΑΒΡΙΗΛ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

καὶ ἡ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῶν πανηγυρικῇ
ἐκδήλωσις εἰς τὴν Βασιλεύουσαν (*)

Τοῦ κ. ΟΡΕΣΤΗ ΛΟΥΡΙΔΗ, Καθηγητοῦ
Ἄρχοντος Ρεφερενδαρίου

Ἀφ' ἧς καθιερώθη ἡ 30ῆ Ἰανουαρίου ὡς ἡμέρα ἑορτῆς τῶν γραμμάτων, ἡ Ἐκκλησία, τὸ Ἔθνος καὶ ὅλα τὰ Ἐκπαιδευτήρια καὶ τὰ Πνευματικὰ Καθιδρύματα τῆς Χώρας, ἄγουν ἑορτὰς ἀγαλλιάσεως καὶ εὐφροσύνης τοῦ Γένους — ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην τοῦ ὄρου ἐννοίαν —, ὅπως τιμήσουν τὴν ἱερὰν μνήμην τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν θεμελιωτῶν καὶ ὑποδειγματικῶν ἐκπροσώπων τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, τῶν προτύπων τοῦ ἰδεώδους τῆς ἡμετέρας Ἐκπαιδεύσεως, τῶν «χρησιμῶν τῆς Ἐπιστήμης», τῶν «τὴν Οἰκουμένην πᾶσαν ἀκτίσει δογμάτων θείων πυρσευσάντων, τῶν μελιρρύτων ποταμῶν τῆς σοφίας, τῶν τριῶν Μεγίστων Φωστήρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος», οἵτινες, διὰ τῆς ἀδράς καὶ ἀρμονικῆς παιδεύσεώς των καὶ τῶν λοιπῶν ἐκ τῆς ἄνωθεν δωρεᾶς χαρισμάτων, ἀνεβίβασαν τὸν ἄμβωνα τῆς τοῦ Κωνσταντίνου πόλεως ὑπὲρ τὴν Πνύκα τῶν Ἀθηνῶν καὶ «θεολόγῳ γλώττῃ Ὁρθοδοξίας χιτῶνα ἄνωθεν ἐξυφανθέντα, τὴν Ἐκκλησίαν ἐστόλισαν».

Ὡς ἦτο ἡ πορεία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, «Ὅστις «διήλθεν εὐεργετῶν» (Πράξ. 10,38), παράλληλος καὶ παραπλήσιος ὑπῆρξε καὶ ἡ πορεία ἀνεργασίτου προσφορᾶς θεουργῶν ἔργων ἀγάπης, εὐεργεσίας, προαγωγίας, ἀλλά, καὶ κυρίως, παιδαγωγίας, πρὸς δὲ καὶ προλήψεως καὶ θεραπείας τῶν νοσημάτων ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἡ διανυθεῖσα ὑπὸ τῶν γνησίων, ζωογόνων καὶ τρισηνδόξων Φωστήρων τῆς Οἰκουμένης.

Ἡ σπουδάζουσα νεότης εἰδικώτερον, καὶ ὁ πνευματικὸς καὶ «ἐπαῖον» κόσμος γενικώτερον, εὐγνωμόνως πανηγυρίζουν τὴν 30ῆν Ἰανουαρίου διὰ τὰς εἰσέτι ἀσυλλήπτου, ἴσως, ἐμβελείας παιδευτικᾶς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν προσφορᾶς καὶ ὑποθήκας, τὰς ὁποίας κατέλειπον ὅττοι εἰς ἡμᾶς ὡς πνευματικὴν κληρονομίαν.

Σήμερον μάλιστα, ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιτολάζει, ὡς βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς συγχρόνου ζωῆς τὸ κλίμα ἠθικῆς καχεξίας, ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἀσπαλακοειδεῖς ὠφελμοκράται ἐμπορευόμενοι τὴν εὐδαιμονοθηρίαν τῆς «καταναλωτικῆς» κοινωνίας, ὕλισται εὐδαιμονοκράται καὶ κακὸν σύστημα ἀγωγῆς τῶν νέων — τὸ ὑπὸ τινῶν ἀνευθυνο - ὑπευθύνων Παιδαγωγῶν προγραμματιζόμενον καὶ καταρτιζόμενον καὶ τὸ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀβασανίστως, ἐν ταῖς λεπτομερείαις καὶ τοῖς ἀπωτέροις σκοποῦμένοις νομοθετούμε-

νον καὶ ἐφαρμοζόμενον, εἴτε ἀπὸ ἡμιμαθεῖς, ἀδιαφόρους καὶ κακοὺς διδασκάλους διδασκόμενον, προετοιμάζουν πάντα ταῦτα τὸν ἀφελήνιστον τῆς νεολαίας κρατύνουν τὴν δρᾶσιν τῶν ὕλιστῶν εὐδαιμονοκρατῶν, οἱ ὁποῖοι δσημέραι ὑπονομεύουν τὸν ὑπέροχον κόσμον τῶν μεγάλων ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών καὶ τῶν ἠθικῶν προτύπων τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Σήμερον, λοιπόν, ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε, τὰς παιδαγωγικὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι σαφῶς διέτύπωσαν καὶ δλοκληρωμένως ἐβίωσαν, πρέπει νὰ ἐνστερνίζονται καὶ νὰ βιοῦν οἱ πράγματοι ἀγαθοποιοὶ Παιδαγωγοὶ τῆς Νεότητος.

Φαίνεται ὅμως ὅτι, τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐπικρατοῦν καὶ τότε κλίμα ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς καχεξίας, κατ' εὖρος μόνον καὶ βάθος ἴσως διέφερε τοῦ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, διὸ καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, διὰ τῶν συγγραφῶν των, δίδουν εἰς ἡμᾶς πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς καταστάσεως τῆς ἐποχῆς των, κατὰ τρόπον μάλιστα, ὁποῖος μᾶς πείθει ὅτι, ἐν προκειμένῳ, δὲν διέφερεν αὐτὴ κατὰ πολὺ τῆς ἰδικῆς μας. Ἄλλως, δὲν θὰ ὀμίλει καὶ δὲν θὰ ἔγραφεν π.χ. ὁ Οὐρανοφάντωρ Μέγας Βασίλειος περὶ λιμοῦ ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, περὶ ἀτομικισμοῦ, περὶ ἐγωκεντρισμοῦ, περὶ ἀνυπακοῆς τῶν νεωτέρων εἰς τὰς νοθεσίας τῶν πρεσβυτέρων, ἀκόμη δὲ καὶ περὶ φαινομένου, ἐντόνως ὑπάρχοντος σήμερον καὶ σαφῶς ἀναγνωριζόμενου, τοῦ φαινομένου τῆς μονίμου καὶ ἀπολύτου ἐσωστρεφείας καὶ τῆς πνιγερᾶς παρουσίας τῆς μοναξιάς. Οὕτω, γράφει: «Γεγενήμεθα καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος, ὡσπερ ἡ ψάμμος, οὐ συνημμένοι ἀλλήλοις, ἀλλ' ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν διηρημένος». Καὶ δὲν εἶναι τὰ μόνα κατὰ τὰ ὁποῖα διεκτραγωδεῖ καὶ καυτηριάζει ὁ Μέγας Βασίλειος διὰ τὴν οὐχὶ ἐν φόβῳ Κυρίου τελοῦσαν μερίδα τῆς τότε Χριστιανικῆς κοινωνίας.

Ἄλλὰ μὴ καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος δὲν ἐκαυτηριάζει τὴν μερίδα ἐκείνων τῶν ἐπαναστατῶν, ἀσεβῶν καὶ ἀναρχικῶν νέων, μετὰ τὴν θρασύτητα καὶ βαρέως αὐθάδη συμπεριφορὰν, νέων ἀσχημονούντων δίκην ἀγρίων τετραπόδων; Τί καὶ ἐάν, κατὰ βάθος, καλοκαγάθως συνεχῶρει μικρὰς τινὰς παρεκτροπὰς τῆς τότε Νεότητος, ἀποδίδων αὐτὰς εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ νεότης εἶναι «καθ' ἑαυτὴν εὐδόλστον πράγμα καὶ δξύροπον πρὸς κακίαν»; Τί καὶ ἐάν ὅλος ἰδιαιτέρως καυτηριάζει τὸ καὶ σήμερον διαπιστούμενον γεγονός τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ὑποβαθμίσεως καὶ καχεξίας καὶ τῆς σχεδὸν παντελοῦς ἐλλείψεως ὀρθῆς φροντίδος, ἡμῶν τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῆς πρὸς τοὺς νέους προσφερομένης ὑφ' ἡμῶν ἐλαττωμένης ἀγωγῆς καὶ ἐλεινοῦ παραδειγματισμοῦ; Καὶ λέγει, πάλιν, ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ τὴν οἰκουμένην ἀ-

* Ὁμιλία Καθηγητοῦ Ὁρέστη Λουριδῆ, Ἄρχοντος Μεγάλου Ρεφερενδαρίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, γενόμενῃ ἀπὸ τοῦ θήματος τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἐπιχειρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ, τὴν 30ῆν Ἰανουαρίου 1986.

νατρέπει πᾶσαν, ὅτι τῶν οἰκείων ἀμελοῦμεν παίδων, καὶ τῶν μὲν σωματῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, τῆς δὲ ψυχῆς αὐτῶν καταφρονοῦμεν».

Ἀληθῶς, πόσοι ἐξ ἡμῶν διαπαιδαγωγοῦμεν τοὺς νέους «ἐν παιδείᾳ, νοουθεσίᾳ καὶ φόβῳ Κυρίου;».

Ἡ σοφία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν βασίζεται ἐπὶ τῆς πληρότητος καὶ τῆς καθολικότητος τῶν παιδαγωγικῶν ἀρχῶν των καὶ βεβαιούται διὰ τῆς διαπιστώσεως τῆς ἐπικαιρότητός των, ὡς καὶ τῆς προγνωστικῆς των ἰκανότητος ἐφ' ὧν τῶν προβλημάτων. Οἱ σήμερον ἐσοταζόμενοι μεγάλοι Ἕλληνες Ἱεράρχαι λέγονται καὶ εἶναι Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι, διότι, ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα καθόλου καὶ ἡ ἐπὶ τῶν περὺ των του διεκπεταθεῖσα ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Χριστιανικὴ ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθεια, οὕτω καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι δὲν ἀνήκουν μόνον εἰς τὴν ἐποχὴν των, οὐδὲ μόνον εἰς τὴν τοπικὴν περιοχὴν τῆς ἐκάστοτε δρασείας των. Τὸ ἀναπλαστικὸν ἔργον των καὶ ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις των ἐκτείνονται πολὺ πέρα των τοπικῶν καὶ χρονικῶν ὁρίων τοῦ βίου των καὶ τῆς ἐποχῆς των. Διεκλάμπουν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, διαφωτίζουν καὶ διαπαιδαγωγοῦν γενεάς. Ὅντως, «εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθον ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν».

Δὲν ἠσχολήθησαν μετὰ τῶν παροδικῶν συμβατικότητων τοῦ βίου, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἀναλλοιώτου τῆς οὐσίας τους. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐπαλαιώθησαν αἱ διδασκαλίαι των ἢ ἐπικαιρότης των παρέμεινε διαρκῆς δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πάσης ἐποχῆς καὶ πρὸς πᾶσαν περίστασιν.

Ἐμελέτησαν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, τόσον τὴν κατὰ κόσμον ἐξωτερικὴν, ὅσον καὶ τὴν ἔσω ἢ κατὰ πνεῦμα. Κατενόησαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὰ μυχιαίτατα βάθη τῆς, εἰς τὰς σιωπηλὰς νοσταλγίας τῆς, εἰς τοὺς ἀλαλήτους στεναγμούς καὶ εἰς τὰς πολυτρόπους ἐκδηλώσεις τῆς.

Συνέλαβον τὴν σύνθεσιν καὶ τὸ νόημα τῆς ὑπάρξεως τῆς ζωῆς — περὶ τῆς ὁποίας πρόσφατον, 1.2. 1985, λαμπρὸν ἄρθρον τοῦ φιλάτου μου Διευθυντοῦ τοῦ Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησίας», Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Εὐαγγελίου Θεοδώρου, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὁ ὑπαρξισμὸς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν», εἰς τὸ ὁποῖον, συνοπτικῶς παρουσιάζεται ἡ ἀπαράμιλλος «ὑπαρξιακὴ» διδασχὴ των, «ἡ ὁποία ἀνέδειξεν αὐτοὺς πράγματι, ὄχι μόνον «οὐρανοφάντορας», ποὺ μελώδησαν τὸ ἐναρμόνιο μέλος τῆς Θεολογίας, μὰ καὶ ρηξικελεύθους σκαπανεῖς γνησίας «ὑπαρξιακῆς φιλοσοφίας», τὴν ὁποία προέβαλαν κατὰ τρόπον πρωτοπορητικὸν καὶ ἀνυπερέβλητον.

Ὡς πρὸς Ἡετίας ἦδη, τὴν 31 Ἰανουαρίου τοῦ 1975, ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτου τῆς γεραρῆς Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ, εἰς ἰδίαν μελέτην μας, ἐλέγομεν, «οἱ Τρεῖς Μέγιστοι Φωστῆρες τῆς Τρισηλίου Θεότητος», εἶχον συλλάβει τὴν σύνθεσιν καὶ τὸ νόημα τῆς ὑπάρξεως τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἐσωτάτην αὐτῆς οὐσίαν καὶ εἰς τὴν πλοκὴν καὶ σύνθεσιν τῶν ἀπειροκάλλων σκιρτήσεων καὶ ἐκράνσεων αὐτῆς. Τὸ ἐνδιαφέρον των περιελάμβανε πᾶν βιοτικὸν θέμα ἢ πρόβλημα δυναμέον νὰ ὑποπίπτῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν, πᾶν γεγονός, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἐνδεχόμενον. (Συνεχίζεται)

«ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΕΟΡΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 99)

δωρὰ τῆς: «οἱ ἄγγελοι τὸν ὕμνον, οἱ οὐρανοὶ τὸν ἀστέρα, οἱ μάγοι τὰ δῶρα... ἢ γῆ τὸ σπῆλαιον».

Σκέπτεται λοιπὸν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι; Ὡ! ἡμεῖς ἔχομεν τὸ προνόμιον νὰ προσφέρωμεν τὸ μεγαλύτερον δῶρον εἰς τὸν Σωτῆρά μας. Ἀπὸ ἡμᾶς ἔλαβε τὴν Μητέρα! «Ἡμεῖς δὲ Μητέρα Παρθένο» ἠξιώθημεν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. «Ἐξαιέσταιεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γ ε ν ὀ μ ε ν ο ν ἐ κ γ υ ν α ι κ ὄ ς», τῆς Παναγίας Παρθένου.

Ὡς ἀντιπροσφοράν, οὕτως εἶπεν, τοῦ ἀνθρωπίου γένους μᾶς ἔγινε ἡ τιμὴ νὰ δώσωμεν τὴν «Θ ε ο τ ὀ κ ο ν».

Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τὴν ἐχαρίτωσε πρὸς τοῦτο, καὶ τὴν ἀνέδειξε «Κ ε χ α ρ ι τ ω μ ἔ ν η ν» καὶ «εὐλογημένην ἐν γυναιξί». Καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως δυνάμεθα νὰ λέγωμεν πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι «τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν». Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας Αὐτῆς προαιρέσεως ἡ Παρθένοσ Μαρία ὑπῆρξεν «ἀγία, ἀγίων μεΐζων». Καὶ διὰ τοῦτο ἐκλεκτὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπερευλογημένη καὶ ὑπερένδοξος.

3. Καὶ ἰδοὺ τώρα «Ἀπόστολοι ἐκ περάτων συναθροισθέντες Γεσθημανῇ τῇ χωρίῳ» ἐκήδευσαν τὸ πανάχραντον σῶμά Τῆς. Εἰς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν δὲ ἐπί-

κλησίαν τῆς: «καὶ Σὺ, Υἱὲ καὶ Θεὲ μου, παράλαβέ μου τὸ πνεῦμα» ἀναπαοκρίνεται ὁ Κύριος καὶ ἔρχεται νὰ τὴν παράλαβῃ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἄ π ε ὀ θ η ἦδη εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ ἐξαιρετον ἄ ν τ α π ὀ ὀ μ α ἡμῶν. Καὶ ὑπάρχει διὰ παντός, «πλατυτέρα» καὶ «ὑψηλότερα τῶν οὐρανῶν» ἡ Παναγία, παρὰ τὸν Θρόνον τοῦ Ὑψίστου.

Ἀπὸ τῆς τιμιωτέρας τῶν Χερουδεῖμ θέσεως ταύτης, καὶ ἀπὸ τῆς ἐνδοξοτέρας ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεῖμ θεομητορικῆς Τῆς περιωπῆς «Μεστρίαν ἔχομεν πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν», πρεσβεύουσαν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἱκετεύουσαν μὲ μητρικὴν παρηρησίαν τὸν Υἱὸν καὶ Θεόν Τῆς.

Οὕτως «ἐν τῇ Κοιμῇσιν τὸν κόσμον οὐ κατέλιπεν» ἡ Θεοτόκος. Ἀλλ' εἴμεθα ἄρᾳ γε «μητρῶζοντα» τέκνα τῆς Παναγίας, διὰ νὰ μᾶς αἰσθάνεται συγδεδεμένους μαζί Τῆς, ὡς μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Υἱοῦ Τῆς; Αὐτὸν τὸν προβληματισμὸν εἶναι εὐλογον νὰ μᾶς δημιουργῇ ἡ «ἀπόδοσις» καὶ μετὰστασις εἰς οὐρανὸν Ἐκείνης, «δ ἰ ἦ ς κ α τ ἔ θ η ὁ Θεὸς» πρὸς ἡμᾶς. Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ εὐρεθῶμεν ἄξιοι τῆς ἐν Κυρίῳ κλήσεώς μας καὶ τῆς πρὸς τὴν Παναγίαν ὑψηλῆς καὶ διακεκριμένης (υἱικῆς) σχέσεως.

Η ΣΤΕΝΗ ΠΥΛΗ

Τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως
ὅπως τὸ βιώνουμε στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν

Τοῦ ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ, Δ. Θ. (†)

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Τὸ κήρυγμα τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ, ὅπως φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια, ἄρχισε μὲ τὴ λέξη «μετανοεῖτε». Πραγματικά, ἡ μετάνοια, ἡ ἀλλαγὴ φρονήματος, ἡ ἀπόφαση νὰ ἐγκαταλείψει κανεὶς τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ περπατήσει σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἀφετηρία τῆς σωτηρίας μας. Χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ προαιρέσεως, ἡ διδασχὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δὲν πᾶναι καὶ δὲν καρποφορεῖ στὴν ψυχὴ. Χωρὶς αὐτὴ τὴν προϋπόθεση, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀληθινὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ν' ἀπολαύσει τὴν ἀνεκτίμητη Χάρη, ποὺ ταμεῖο τῆς εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ μετάνοια, ὅπως διδάσκει ἡ Γραφή καὶ ὅπως τὸ διασαφὸν τρανότατα οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἐγκτεται μονάχα στὴν καλὴ διάθεση καὶ τὴν ἐλεύθερη ἐκλογὴ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι συνάμα καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας τῆς θείας Χάριτος. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ στραφεῖ πρὸς τὴν ἀλήθεια, τὴν ὁδὸ καὶ τὴ ζωὴ, ποὺ εἶναι ὁ Χριστὸς, χωρὶς προηγουμένως νὰ τὸν ἀγγίξει αὐτὴ ἡ Χάρη. Τὸ γεγονός ἕως αὐτὸ δὲν σημαίνει καθόλου, ὅτι μειώνεται ἡ σημασία καὶ ἡ ἀξία τῆς καλῆς χρήσεως, ποὺ πρέπει νὰ κάνει κανεὶς στὴν ἐλευθερία του. Ἄν καὶ ὁ ἴδιος δὲν τὸ θελήσει, ἡ παντοδύναμη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν τὸν σώζει.

Ὅταν βλέπουμε ἕνα ἄνθρωπο νὰ μετανοεῖ, πρέπει νὰ σκεφτόμαστε, ὅτι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ ἐγήργησε μέσα του ἡ θεία Χάρη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ ἴδιος, μόνος του δόθηκε σ' αὐτὴ τὴ Χάρη.

Ὁ Θεός, ὅπως τόνισε ὁ μέγας Παῦλος στοὺς Ἀθηναίους, θέλει νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Δὲν κάνει ἐξαίρεση γιὰ κανένα πλάσμα του. Καὶ καθὼς λέει ἕνας ἀρχαῖος διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι πιὸ διαστακτικὸς νὰ μᾶς γλιτώσει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἀπ' ὅσο θὰ ἦταν μιὰ μητέρα γιὰ νὰ δγάλει τὸ παιδί τῆς μετὰ ἀπὸ τὴ φωτιά. Καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης προσθέτει — στὴν Ἀποκάλυψη — ὅτι ὁ Χριστὸς βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ θύρα κάθε ψυχῆς καὶ κρούει. Ἄν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοίξει, τότε μπαίνει καὶ μένει σ' αὐτή.

Ἄρα, τὸν τελευταῖο λόγο, στὴ σωτηρία μας, τὸν ἔχουμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι. Ὅποιος δὲν μπεῖ στὸν παράδεισο, δὲν θὰ μπεῖ γιατί ὁ Κύριος τὸν ἀπέκλεισε ἀδιαφορώντας, ἀλλὰ γιατί ὁ ἴδιος δὲν τὸ θέλησε.

Ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος γράφει κάπου: «Ὁ Θεός, ποὺ σὲ ἔπλασε χωρὶς νὰ σ' ἐρωτήσει, δὲν πρόκειται νὰ σὲ σώσει χωρὶς τὴ συγκατάθεση καὶ τὴ συνεργασία σου».

Ἡ μετάνοια ἕως δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνο ἡ ἀφετηρία τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Εἶναι καὶ καθημερινὸ

φαινόμενο αὐτῆς τῆς ζωῆς. Οἱ πτώσεις μᾶς περιμένουν σὲ κάθε βῆμα καὶ ἡ ἁμαρτία κατορθώνει νὰ μᾶς νικᾷ ἄλλοτε στὰ μεγάλα καὶ ἄλλοτε στὰ μικρά. Πρέπει λοιπὸν νὰ συγκωνόμαστε ἀπὸ τὰ πεσιματα καὶ νὰ προχωροῦμε. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέει κάπου: «Οἱ ἁμαρτωλοὶ θὰ σωθοῦν. Δὲν θὰ σωθοῦν μονάχα οἱ ἁμαρτωλοὶ ποὺ δὲν μετενόησαν».

Γι' αὐτὸ, ἡ Ἐκκλησία δὲν τοποθέτησε τὴ Μετάνοια μονάχα πρὶν ἀπὸ τὸ Βάπτισμα, ἀλλὰ τὴν ἔχει ὡς μυστήριον ἀπαραίτητο καὶ γιὰ τὴ μετὰ τὸ Βάπτισμα ζωὴ μας. Μαζὶ μὲ τὴ Θεία Εὐχαριστία, τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ πολύχρηστα ἐξαγιαστικὰ μέσα τῆς Ἐκκλησίας, μιὰ πολὺ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμη ὑποχρέωση τῶν πιστῶν.

Γιὰ ὅσους βρίσκονται στὴν ἀρχὴ καὶ γιὰ ὅσους ἔχουν φθάσει σὲ σημεῖο τελειότητος, ἡ ἐξομολόγησις εἶναι τὸ ἴδιο χρήσιμη καὶ ἀναγκαῖα. Γιὰ τοὺς πρώτους, τὸ πράγμα εἶναι φανερὸ καὶ δὲν χρειάζεται ἐξήγησις. Οἱ ἀρχαῖοι μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ εἶναι φυσικὸ νὰ πέφτουν συχνά, νὰ παρουσιάζουν ἀλλεπάλληλα ἡττήματα. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ προχωρημένοι, ποὺ ἔχουν ἤδη ἀσκηθεῖ καὶ δυναμώσει στὸν πόλεμο κατὰ τοῦ κακοῦ, ποὺ ἔχουν πατήσει τὰ πάθη καὶ πάνοπλοι καὶ ἐπιδέξιοι μαχητὲς κατατροπώνουν τὸν Διάβολο, δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ ἔχουν τὸ αἶσθημα ὅτι σὲ ὅλα νίκησαν. Ἀκριβῶς δὲ μὲ τὸ ὄξύ, ἀκονημένο κριτήριον ποὺ ἀπόκτησαν, βλέπουν πάντα πάνω τους ὑπόλοιπα σκιῶν τῆς ἁμαρτίας, ἐλλείψεις καὶ φταιξήματα. Καὶ ἔτσι νιώθουν τὴν ἀνάγκη ν' ἀποκαθαίρουν, μὲ τὴν ἐξαγόρευση ὅλων αὐτῶν μπροστὰ στὸν πνευματικὸ τους πατέρα, τὸν χιτῶνα τῆς ψυχῆς, ποὺ δὲν εἶναι γι' αὐτοὺς λευκότερος ἀπὸ τὸ χιόνι, ἀλλὰ ἔχει πάνω του κάποιες θαιπάδες καὶ κάποιους σπύλους.

Τί δὲ νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ τοὺς πιὸ πολλούς, ἐκείνους ποὺ οὔτε νεόφυτοι εἶναι στὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ οὔτε ἔχουν σημειώσει προόδους μεγάλες; Καὶ σ' αὐτοὺς ἐπίσης, τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ πρώτη μέριμνα.

Διαβάζουμε σὲ κάποιον παλιό, ἐποικοδομητικὸ βιβλίον: «Ὁ βίος τοῦ χριστιανοῦ εἶναι κάτι ποὺ μοιάζει μὲ ἀναρρίχησι σὲ ἀπότομη πλαγιά. Πρέπει κανεὶς ν' ἀνεβαίνει ἀδιάκοπα. Γιατί, τὸ νὰ σταματήσει, σημαίνει ὅτι θὰ πέσει».

Πραγματικά, ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ἀναγεννημένης ψυχῆς εἶναι τὸ ὅτι δὲν μένει ποτὲ ἱκανοποιημένη ἀπὸ ὅ,τι ἔχει κάνει γιὰ τὸν Κύριο, ἀλλὰ πάντα διψᾷ νὰ προσαρμοσθεῖ ἤδη τελειότερα καὶ

στερεότερα στο πανάγιο κι αγαπητότατο θέλημά του. Τò πιό ἀλάνθαστο δείγμα ὅτι εἶναι κανεῖς ἀληθινὸς χριστιανός, βρίσκεται στὴ συναίσθηση πού ἔχει γιὰ τὴν ἀμαρτωλότητά του. Τò μυστήριο λοιπὸν τῆς Μετανοίας δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα μέσο ἀπαλλαγῆς μας ἀπὸ τὴν ἐνοχλή τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ κι ἡ ποθητὴ παλαίστρα τῆς ἀναδειξέως μας σὲ ἀληθινὸς χριστιανός, ὁ τόπος τοῦ πιό πρωταρχικοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν καλυτέρευση τῆς χριστιανικῆς μας ποιότητος.

Ὅσο προχωρεῖ κανεῖς στὸν δρόμο τοῦ Κυρίου, ἀνακαλύπτει ὅτι ἡ ἀρχικὴ μετάνοια, πού τὸν ἔβαλε σ' αὐτὸν τὸ δρόμο καὶ πού τὴ θεωροῦσε μεγάλη κι ἐξαγλητική, εἶναι ἐλλιπὴς κι ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀλλεπάλληλα συμπληρώματα.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω, θγαίνει εὐκολὰ τὸ συμπέρασμα ὅτι μιὰ Ἐκκλησία τότε πραγματικὰ ἀνθεῖ καὶ προοδεύει, ὅταν, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα γνωρίσματα τῆς ἀκμῆς της, παρουσιάζει κι αὐτό: τὴν εὐρεία χρησιμοποίηση τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Μιὰ ἐνορία ἢ μιὰ Ἐπισκοπὴ προκόβουν στὸν θεῖο τους προορισμό, ὅταν τὰ μέλη τους σὲ μεγάλο ἀριθμὸ καὶ τακτικὰ περνοῦν ἀπὸ τὴ στενὴ πύλη τοῦ εὐλογημένου αὐτοῦ ἐξαγιαστικοῦ μέσου, πού ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ παρεχώρησε στὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ μὴ μπορῆ ποτὲ ὁ Διάβολος νὰ τὸν καταβάλλῃ ὀριστικά, ἀλλὰ ἀπειναντίας γιὰ νὰ τὸν μεταβάλλῃ ἢ Χάρη ἀδιάκοπα σὲ πιό καθαρὸ καὶ σὲ πιό πλήρες ἀντίγραφο τοῦ Χριστοῦ.

Ἀνάμεσα λοιπὸν στὰ ποικίλα, πρωταρχικὰ μελήματα τοῦ καλοῦ ποιμένος —εἴτε ἐπίσκοπος εἶναι εἴτε πρεσβύτερος— βρίσκεται κι αὐτό: πῶς οἱ ψυχές πού τὴν εὐθύνῃ τῆς σωτηρίας τους ἔχει ἐπωμισθεῖ, νὰ περνοῦν περισσότερες ὁλοένα καὶ πιό τακτικὰ ἀπὸ τὸ μυστήριο τῆς Μετανοίας.

Τὸ κήρυγμα, ἡ κατήχηση, τὰ ἄλλα μυστήρια κι οἱ ἐξαγιαστικὲς ἐνέργειες τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἐλλιπὴ ἀποτελεσματικότητα, ἂν δὲν ὑπάρχει στὴ μέση τὸ ἐξομολογητικὸ ἔργο. Αὐτὸ εἶναι πού κυρίως σμιλεῦει τὶς ψυχές καὶ τὶς στερεώνει. Αὐτὸ εἶναι πού ἐξασφαλίζει τὴ σωτηρία τους. Αὐτὸ εἶναι πού ἀποδεικνύει ὅτι ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀκουεῖται ἀπὸ τὰ τέκνα της, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὰ σπρώχνει πρὸς τὴν Ἐδέμ, ὅτι ὁ Χριστὸς θριαμβεύει πάνω στὸν Ἀντίδικο καὶ τὶς μεθοδεῖς του.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ τελεσφορῆ ὅπως τοῦ ἀρμόζει αὐτὸ τὸ μυστήριο, πρέπει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος οἱ χριστιανοὶ νὰ γνωρίζουν τὴν ὠφέλειά του καὶ τὴν ἀναγκαιότητά του κι ἀπὸ τὸ ἄλλο οἱ ποιμένες πού τὸ τελεσιουργοῦν νὰ χειρίζονται τὶς ψυχές κατάλληλα, φωτισμένοι ὀρθόδοξα.

Γιατὶ ἡ ἀγνοία κι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος κι ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔχει πολὺ κακὲς συνέπειες κι ὀδηγεῖ συχνὰ σὲ ἀντιθετὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἐπιδιώκει ἡ Ἐκκλησία.

ΤΟ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΣΑ ΜΑΣ

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος, στὴν ὀνομαστὴ «Ὁμολογία Πίστεως» πού ἔγραψε (ΙΖ' αἰ.), πραγματευόμενος γιὰ τὰ τρία ἀναγ-

καῖα μυστήρια, λέει καὶ τὰ ἐξῆς: «Τὸ μὲν ἅγιο Βάπτισμα εἶναι σημεῖο τῆς συμφιλιώσεως τοῦ Πατρὸς μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἅγια Κοινωνία εἶναι σύμβολο τῆς συσσωματώσεώς μας μὲ τὸν Υἱό. Ἡ δὲ Μετάνοια εἶναι ἀπόδειξη, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα διαμένει μέσα μας, κεντώντας μας τὴν καρδιὰ κάθε φορὰ πού ξαστοχᾶμε ἀπὸ τὸ σωστὸ κι ἐρεθίζοντάς μας στὴ μεταμέλεια... Μὲ τὴ μετάνοια, ὅσο κι ἂν ζημιώθηκαν ἀπὸ ὅσα σοῦ χορήγησε ἡ θεῖα Χάρη, ὄχι μόνο τὰ ξαναποχτᾶς, ἀλλὰ καὶ περισσότερα κερδίζεις, σὰν τραυματίας σὲ μιὰ μάχη, ὅπου στὸ τέλος νικᾶς μαζί μὲ τὸν Θεό».

Γι' αὐτὸ, τὸ μυστήριο τῆς Μετανοίας ἦταν ἀνεκᾶθεν σὲ χρῆση στὴν Ἐκκλησία καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ἀποτελεῖ θεσιμὸ πού τάχα καταστάθηκε ἀργότερα.

Ὁ Μέγας Βασίλειος τονίζει: «Εἶναι ἀναγκαῖο πρᾶγμα νὰ ἐξομολογεῖται κανεῖς τὰ ἀμαρτήματά του σ' αὐτοὺς πού ἔχουν ἐπωμισθεῖ τὴ διαχείριση τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ (δηλαδὴ τοὺς ἱερεῖς). Διότι τὸ ἴδιο ἔκαναν κι ἀρχῆθεν ὅσοι μετανουσοῦσαν. Ἔτσι, εἶναι γραμμένο στὸ Εὐαγγέλιο, ὅτι ἐξαγόρευαν στὸν Βαπτιστὴ Ἰωάννη τὶς ἀμαρτίες τους, στίς δὲ Πράξεις ἀναφέρεται ὅτι ἔκαναν τὸ ἴδιο στοὺς Ἀποστόλους, πού ὕστερα τοὺς δάπτιζαν». Κι ἄλλου προσθέτει: «Ὁ καθένας, ἂν πρόκειται νὰ προκόψει σπουδαῖα καὶ νὰ τοῦ γίνῃ ἐξῆ ἢ τήρηση τοῦ θεοῦ νόμου, πρέπει νὰ μὴ φυλάει μέσα του ἀνείπωτη τὴν παραμικρὴ ψυχικὴ κίνηση..., ἀλλὰ ν' ἀπογυμνώνει τὰ κρυφὰ τῆς καρδιάς του».

Στὰ πρώτα χρόνια τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐξομολόγησις ἦταν φανερὴ καὶ δημοσία, γιατί ἡ πίστη ἔκαιγε σὰν πολὺ μεγάλη φωτιά. Αὐτὸ δάσταξε ὡς τὸ 250 περίπου. Ἀπὸ ἀρκετὰ δὲ ωρύτερα εἶναι γνωστὸς κι ὁ τίτλος τοῦ σημερινοῦ πνευματικοῦ, πού τότε ἀποδινόταν μὲ τὸν ὄρο «ὁ ἐπὶ τῆς μετανοίας πρεσβύτερος». Ὑπῆρχαν δηλαδὴ ὀρισμένοι πρεσβύτεροι πού ἔδιναν τὴν ἄφεση στοὺς μετανοημένους χριστιανούς. Ἐνα κείμενο τοῦ Ἁγίου Ἰππολύτου (πρὶν ἀπὸ τὸ 236) περιέχει εὐχή γιὰ τὴ χειροτονία ἐπισκόπου, ἡ ὁποία εὐχὴ, σχεδὸν ἀπαράλλαχτη, προφερόταν καὶ στὴ χειροτονία πρεσβυτέρου. Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν εὐχὴ, γράφεται —καὶ γιὰ τὸν ἐπίσκοπο καὶ γιὰ τὸν πρεσβύτερο—: «ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἀμαρτίας κατὰ τὴν ἐντολήν Σου». Ὁ Ἅγιος Κυπριανός, ἐπίσκοπος Καρχηδόνας, σημειώνει ρητὰ ὅτι ἡ ἄφεση δινόταν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς (Γ' αἰ.).

Ἀπ' αὐτὲς λοιπὸν καθὼς κι ἄλλες ἀρχαιότατες μαρτυρίες, θγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ μυστήριο τῆς Μετανοίας ἦταν θεσπισμένο ἀνεκᾶθεν κι ὅτι ἡ μετάνοια κάθε χριστιανοῦ δὲν ἔμενε σὰν ἓνα γεγονός ἀποξενωμένο ἀπὸ τὸ μέρος πού παίζει σ' αὐτὴ ὁ ἱερεὺς.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος γράφει κάπου: «Ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὄλα τὰ κάνουν, ὁ δὲ ἱερεὺς δανεῖζει τὴ γλώσσα του καὶ προσφέρει τὸ χέρι του». Εἶναι μιὰ ἀναγκαῖα προσφορά, ἓνα ἀπαραίτητο μεσολάβημα, πού ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸ παραμερίσει ὁ νοῦς μας, ἂν εἶναι καλοπροαίρετος.

(Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

1.300 χρόνια παρηγοριάς!

ΑΥΤΟ τὸ διάστημα ἢ ἀναπαλαίωση μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς τῶν Ἀθηνῶν, δίνει ἀφορμὴ γιὰ κάποιες σκέψεις. Ἡ ἐκκλησοῦλα βρισκεται στὸ τέρας τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, πλάι στὸ τζαμί καὶ τὰ ρωμαϊκὰ λουτρά. Εἶναι γνωστὴ σὰν «Ἐλευθερώτρια» καὶ λιγότερο σὰν «Παντάνασσα», «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου», «Μοναστηριόκω» καὶ —κατὰ Καμπούρογλου— «Ἀθηνωτίσσα». Χτίστηκε πάνω στὰ εἰσώτια ἀρχαίου ναοῦ, οἱ κολώνες τοῦ ὁποῦν σώζονται στὸ ἐσωτερικὸ τῆς. Ἡ ἡλιζία τῆς, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, εἶναι 1.300 χρόνια! Κι ὅπως σχολίασε χαριτολογώπας ὁ Τύπος —καὶ δὲν ἔχει ἄδικο— ἡ Καπνικαρέα εἶναι... παιδὶ μπροστὰ τῆς! Κάποιοι πρωτινοί, γύρω στὰ 680 μ.Χ., τὴν ἐποίησαν σ' αὐτὴ τὴν —τότε— γωνιὰ τῆς Ἀθῆνας. Ἀπὸ τότε πέρασαν 13 αἰῶνες ἢ 1.300 χρόνια. Πόσα καὶ πόσα «ἔζησε» ὁ ναῖσκος!

Χαιρόμαστε γιὰ τὶς ἀναπαλαιωτικὰς ἐργασίες ποὺ γίνονται στὸν ἱστορικὸ ναό. Εὐχόμαστε παράλληλα, αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ χώροι ποὺ σηκώνουν τοὺς ὅμους τοὺς ἀρκετὰς ἑκατονταετηρίδες, νὰ μὴν ἀντιμετωπίζονται ἀπλὰ σὰν «μνημεῖον», «ἀξιοθέατον», ἀλλὰ πρωτίστως —ὅπως ἀρμόζει— ὡς χώροι ἱεροὶ καὶ εὐλογημένοι, ποὺ πρῶτα γαληνεύουν τὶς ψυχὰς καὶ ὕστερα τέρπουν τὸ ἀρχαιολογικὸ αἰσθητήριον...

Ὁ σουλτάνος ἀπαντᾷ...

ΣΗΜΕΙΟ ἀντιλεγόμενον. Γιὰ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση ἄγιος. Γιὰ ὀρισμένους παραχαράκιες τῆς Ἱστορίας «προδότης». Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε', ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Στὸ προκείμενον, περιοριζόμεσθε ν' ἀπαντήσουμε τοὺς προαναφερόμενους παραχαράκιες ἢ μᾶλλον νὰ τοὺς παραπέμψουμε τοὺς ἴδιους τοὺς Τούρκους γιὰ νὰ τοὺς ἐνημερώσουν σχετικὰ μὲ τὴν δράση τοῦ πατριάρχου μας. Παραθέτομε ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν προκήρυξη ποὺ κάρφωσαν στὸ σιῆθος τοῦ αἰωρούμενου λειψάνου τοῦ Γρηγορίου: «... ἔδρα κρυφίως, ὅπισθεν τῶν παρασκηνίων, ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ δόλιος Ἕλληνας πατριάρχης, καίτοι κατὰ τὸ παρελθὸν εἶχε δώσει πλαστὰ δέγματα ἀφοσιώσεως, ὅμως κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην οὐκ ἠδύνατο νὰ ἀγνοῇ τὴν συνωμοσίαν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Ἔθνους του».

Πνίγονται στὸ φλιτζάνι.

ΔΙΑΒΑΣΑΜΕ στὸν Τύπο: Στὰ 64 τῆς χρόνια ἢ πασιγνωστὴ χαριτοχίτρα καὶ καφετζοῦ τῆς Ρόδου Χαμπαρὲ Ζεϊμπέκ, βαφτίστηκε χριστιανῆ.

«Χρόνια λαχταροῦσα νὰ γίνω χριστιανῆ καὶ νὰ μὲ βαφτίσουν Μαρία. Κανέναν δὲν νιρέπομαι, οὔτε φοβάμαι», εἶπε στὸν ρεπόρτερ. Χιλιάδες ἐπήρξαν τὰ διάφορα αἰτομα, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς χώρας, ποὺ τὴν ἐπισκέφθηκαν, κατὰ καιροὺς, γιὰ νὰ... μάθουν τὰ «μελλοῦμενα». Ἀλλὰ ὄλ' αὐτὰ, μέχρι προχτές, γιὰτι αὐτὸ νὰ ρίχνεις τὰ χαρτιά καὶ νὰ διαβάξεις τὸ φλιτζάνι, εἶναι ἁμαρτία» λέει τώρα πιά ἡ Μαρία.

Σίγουρα ὅλοι χαιρόμαστε καὶ πολὺ μάλιστα, ποὺ μιὰ ἀκόμη ψυχὴ πέφτει στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ὁρθόδοξίας καὶ ἀπαγκιστρώνεται καὶ ἀπαγκιστρώνει, μὲ τὴν σειρά τῆς, πολλοὺς πλανημένους (χιλιάδες ὅπως ἀναφέραμε). Ἦταν μουσουλμᾶνα, γίνεται χριστιανῆ καὶ ἀποκηρύσσει τὰ ἔργα τῆς, χαρακτηρίζοντάς τὰ «ἁμαρτίαν». Εὐγε τῆς! Τί γίνεται ὅμως μ' ἑκατοντάδες ἄλλες (χιλιάδες μήπως;) «χριστιανῆς» στὴν ταυτότητα καὶ μάλιστα Ὁρθόδοξες ποὺ παρασύρουν κόσμο καὶ ζουμάκι, «πνίγοντάς» τοὺς σ' ἕνα... φλιτζάνι καφέ;

Μητέρες S.O.S.

ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ,

πέρασες δύσκολες μέρες μαζί μου καὶ εἶχες πολλὰ στενοχώριες. Οὔτε νὰ σκεφτῶ δὲν μπορῶ πῶς ἤμουνα καὶ τί σοῦ ἔκανα. Νιρέπομαι διὰν θυμᾶμαι ἐκεῖνο τὸ βράδυ ποὺ σοῦ εἶπα: «Ἐδῶ δὲν μ' ἔκανε καλὰ τὸ ξύλο, καὶ θὰ μὲ κάνεις καλὰ ἐσύ, μὲ τοὺς ἀναστεναγμούς σου!» Νιρέπομαι, γιὰτι ξέρω διὰ ἔκλαψες γι' αὐτὸ ποὺ σοῦ εἶπα... Εἶσαι ὁ μοναδικὸς ἄνθρωπος στὸν κόσμο ποὺ ἔχω νὰ μὲ σκέπτεται καὶ νὰ μ' ἀγαπᾷ... Κι διὰν σήμερον μοῦ περάσει ἀπὸ τὸ μυαλὸ νὰ κάνω κάτι ποὺ δὲν εἶναι πολὺ «ἐν τάξει», βλέπω ἀμέσως τὸ πρόσωπό σου καὶ ἀκούω τὴ φωνή σου. Νομίζω πῶς εἶσαι πλάι μου καὶ μὲ προφυλάσσεις ἀπὸ κάθε κακοποιὰ. Θὰ φέρομαι πάντα εἶτοι, ποὺ νὰ μὴν χρειαστεῖ ποτε νὰ νιρέπεσαι γιὰ μένα... Δὲν θὰ μποροῦσα ποτε νὰ ὀνειρευτῶ ἄλλη μητέρα καλύτερη ἀπὸ σένα. Σὲ χρειάζομαι...».

Ἀναξιοπαθοῦντα ὄρφανὰ παιδιὰ —πολλὰ ἀπὸ ἡλικίας λίγων μόλις ἡμερῶν— βρίσκουν στοργὴ καὶ τὸ τόσο ἀπαραίτητο «μητρικὸ» χᾶδι σὲ μιὰ ἀπ' τὶς ἑξι «οἰκογένειες» τοῦ χωριοῦ S.O.S., μ' ἑξι μέλη ἢ κάθε μιὰ. Ἐκεῖ βρίσκεις ὅσα στεργήθηρες. Βρίσκεις τρυφερότητα καὶ ἕνα χέρι νὰ σοῦ μειρῆσει τὸν πνευτὸ, μιὰ φροντίδα γεμάτη ἀγωνία στὴν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ σου, διὰν νιώθεις ἄρρωστος. Βρίσκεις ἀδέλφια, δικό σου δωμάτιο, παιχνίδια καὶ θαλασσινὰ.

Τὸ γράμμα ποὺ δημοσιεύουμε στὴν ἀρχὴ, τὸ ἀπευθύνει ἐν' ἀπ' αὐτὰ τὰ παιδιὰ —στραιιώτης πιά— στὴ «μητέρα» του.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε

Η υγειονομική περίθαλψη που παρέχει το TAKE στους ασφαλισμένους, τους συνταξιούχους και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών τους, θα είναι στο έξής όμοια με την περίθαλψη των τακτικών δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του Β.Δ. 665)62, όπως ισχύει.

Τα ανωτέρω ρύθμισε η υπ' αρ. 417)1663) 25.11.85 απόφαση του υπουργού Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ 788/85 τ. Β'). Με την απόφαση αυτή ανέκληθη η υπ' αρ. 417/3/2879/1972 (ΦΕΚ 813/72 τ.Β') σχετική, ενώ όριζεται ότι ως προς τον τρόπο νοσηλείας των ασφαλισμένων γενικά και των εξόδων νοσηλείας εξωτερικού ισχύει η υπουργική απόφαση Γ10/339337/1970 (ΦΕΚ 125/11.2.72 τ. Β'), όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί μέχρι σήμερα.

Με την υπ' αρ. πρωτ. 7518/25.2.86 Έγκύκλιο 6 το TAKE κοινοποίησε στην 'Ι. Αρχιεπισκοπή και τις 'Ι. Μητροπόλεις την ως άνω υπουργική απόφαση, διευκρινίζοντας ότι τα άγαμα τέκνα των ασφαλισμένων του TAKE δικαιούνται υγειονομικής περιθάλψεως μέχρι το 21ο έτος της ηλικίας τους, έφ' όσον δεν καλύπτονται από άλλο ασφαλιστικό φορέα.

Για λεπτομέρειες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ν' απευθύνονται στο TAKE ή στις Δ)νσεις Υγεινής των Νομαρχιών.

Η ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Αναδημοσιεύουμε, γιατί παρουσιάζει ενδιαφέρον, την άποψη που διετύπωσε ο Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου Θεόδωρος Νικολάου, στη διάρκεια εισηγήσεώς του (περισσότερα στο περ. «Εκκλησία», αρ. 5/1.3.86, σ. 192):

«Η ελληνική πολιτεία θα μπορούσε λ.χ. ν' αναλάβει εύκολα την πλήρη μισθοδοσία των πενήντα περίπου κληρικών. Η οικονομική επιβάρυνση επί του προκειμένου είναι μηδαμινή, αν αναλογισθούμε πρώτον, ότι το Έλληνικό Δημόσιο συντηρεί πάνω από χίλιους δασκάλους και καθηγητές και δεύτερον ότι όλοι οι κληρικοί, απόφοιτοι Εκκλησιαστικών Σχολών και άνω, θα μπορούσαν να προσφέρουν ως δάσκαλοι του μαθήματος των Θρησκευτικών ανάλογα με τα

Του κ. Ευαγγέλου Π. Λέκκου

προσόντα τους στη στοιχειώδη ή μέση εκπαίδευση. Ότι ένας ιερέας, απόφοιτος Εκκλησιαστικής Σχολής, ως προς τα Θρησκευτικά κατέχει περισσότερες κατά κανόνα γνώσεις από ένα δάσκαλο απόφοιτο διευτούς Παιδαγωγικής Ακαδημίας και άρμοδιότερος είναι, δεν χρειάζεται να εξαρθεί ιδιαίτερα. Επίσης πρέπει να πούσουν να ισχύουν οι άστειες και απείρσκεπτες γραφειοκρατικές διατάξεις για ανάκληση των κληρικών καθηγητών μετά από τόσα ή τόσα χρόνια. Η προσφορά της Εκκλησίας στη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας του Έλληνα στην αλλοδαπή είναι τόσο σημαντική, που δεν πρέπει να συγχέεται με στενόκαρδα πολιτικά, συνδικαλιστικά και άλλα συμφέροντα».

ΤΙΜΗΘΗΚΕ ΠΟΛΙΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

Τον πολίο πρωτοπρεσβύτερο, θεολόγο και συγγραφέα π. 'Ιωάννη Ράμφο, κληρικό της 'Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών και επί δεκαετίες στέλεχος της Αποστολικής Διακονίας, τιμήσε την Κυριακή 9 Μαρτίου η Ένωση Κιμωλίων, στην αίθουσα του «Παρνασσού». Για το έργο και τη δράση του τιμηθέντος μίλησαν ο Καθηγητής και πρόεδρος του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» κ. Γερ. Κονιδάρης, ο κ. 'Α. Δανάσης - Αφεντάκης, ο λογοτέχνης κ. 'Α. Τρούλος, ο θεολόγος π. Κων. Βαστάκης και ο δικηγόρος κ. Χρυσ. Νεαμονιτάκης. Ήψαλε η θυζαντινή χορωδία του πρωτοψάλτη κ. Β. Νόνη, ενώ λαογραφικά κείμενα διάβασε ο ήθοποιός κ. Χρ. Κατσιγιάννης. Στόν π. 'Ιω. Ράμφο, ο πρόεδρος της Ένώσεως Κιμωλίων κ. Δ. Τριγιάζης απένειμε τιμητικό δίπλωμα σε περγαμινή.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Στη Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου Έφημερίων 'Ι. Αρχιεπισκοπής Κρήτης που έγινε την 22 Φεβρουαρίου, εκλέχθηκε νέο Διοικ. Συμβούλιο, το οποίο συγκροτήθηκε σε σώμα ως έξης: π. Ματθαίος Ζηδιανάκης, Πρόεδρος π. Γεώργιος Μακράκης, Αντιπρόεδρος π. Γεώργιος Χρηστάκης, Γεν. Γραμματέας π. 'Ιωάννης Δασκαλάκης, Ταμίας και π. Μιχαήλ Μανιαδής, π. Κωνσταντίνος Καλαϊτζάκης, π. Αμφιλόχιος Σαμουήλης, Μέλη.